

תהילים - מצודת ציון

א ב ג ד ה ו ז ח ט י יא יב יג יד טו טז
יז יח יט כ כא כב כג כד כה כו כז כח כט ל
לא לב לג לד לה לו לז לח לט מ מא מב מג
מד מה מו מז מח מט נ נא נב נג נד נה נו
נז נח נט ס סא סב סג סד סה סו סז סח סט
ע עא עב עג עד עה עו עז עח עט פ פא פב
פג פד פה פו פז פח פט צ צא צב צג צד צה
צו צז צה צט ק קא קב קג קד קה קו קז קח
קט קי קיא קיב קיג קיד קטו קטז קיז קיח קיט
קכ קכא קכב קכג קכד קכה קכו קכז קכח קכט
קל קלא קלב קלג קלד קלה קלו קלז קלח קלט
קמ קמא קמב קמג קמד קמה קמו קמז קמח קמט
קנ

תהילים פרק-א

{א} **אשרי**. ענין שבח ותהלה כמו כי אשרוני בנות (בראשית ל'): **לצים**.
מלשון מליצה כי המלעיג בבני אדם או באורח יושר דרכו להטעים אמריו
במיטב הדבור להכניס בלב: **{ב}** **יהגה**. פעם תשמש ענין מחשבה כמ"ש
והגיון לבי (לקמן י"ט) ופעם תשמש ענין דבור כמ"ש ולשוני תהגה (לקמן
ל"ה): **{ג}** **שתול**. נטוע כמו שתולים בבית ה' (לקמן צ"ב): **על**. סמוך עמו
והחונים עליו (במדבר ב'): **פלגי מים**. אמת המים כמו נהר פלגיו (לקמן
מ"ו) ע"ש שהוא מתפלג ומתפרש ללכת אילך ואילך: **יבול**. יכמוש כמו
כאלה נובלת עליה (ישעיה א'): **{ד}** **כמוץ**. היא פסולת התבואה כמו כמוץ

יסוער מגורן (הושע י"ג) : **תדפנו**. ענין דחיפה והכאה כמו קול עלה נדף (ויקרא כ"ו) : **ו** **יודע**. ענין השגחה כמו וידע אלהים (שמות ב') :

תהילים פרק-ב

א **רגשו**. ענין קבוץ והמון רב וכן מרגשת פועלי און (לקמן ס"ד). ולאומים. האומות כמו ולאם מלאם יאמץ (בראשית כ"ה) : **יהגו**. ידברו : **ריק**. דבר שאין בו ממש : **ב** **ורוזנים**. שרים : **נוסדו**. ענין עצה כמו נמתיק סוד (לקמן נ"ה) ע"ש שהעצה נעשה בסוד לבל יגולה או לפי שהעצה להמעשה הוא כהיסוד לבנין : **ג** **ננתקה**. ענין העתק ממקומו כמו נתקו מוסרות (ירמיה ה') : **מוסרותימו**. הם קשורי רצועי העול : **עבותימו**. חבלים עבות בת ג' יתרים : **ד** **למו**. להם ר"ל עליהם : **ה** **אלימו**. אליהם : **יבהלמו**. מלשון בהלה : **ו** **ואני**. הוי"ו במקום אבל כמו ועבדיך באו לשבר אוכל (בראשית מ"ב) : **נסכתי**. ענין ממשלה כמו נסיכי סיחון (יהושע י"ג) : **ז** **אל חק**. את חוק וכן וירדפו אל מדין (שופטים ז') : **חק**. מלשון חקיקה וכתובה : **ח** **אפסי**. קצות כי בקצה הארץ כאלו אפס וכלה : **ט** **תרועם**. תשברם כמו ורעות רוח (קהלת א') : **יוצר**. אומן חרס : **תנפצם**. ענין הפזור עם השבר ורצוף וכן ונפוץ הכדים (שופטים ז') : **יא** **ברעדה**. בפחד ורתת : **יב** **נשקו**. מלשון תשוקה וחמדה : **בר**. מלשון ברור ונקי : **יאנף**. מלשון אף וכן כי אנפת בי (ישעיה י"ב) :

תהילים פרק-ג

א **מזמור**. מלשון זמר : **ג** **סלה**. ענינו בכ"מ כמו לעולם : **ד** **מגן**. ענין מחסה כהמגן הזה המציל את הלובשו ממכת חרב וחנית : **בעדי**. כנגדי : **ו** **הקיצותי**. הערה משינה : **ז** **שתו**. שמו וכן שתו בשמים פיהם (לקמן ע"ג) : **ח** **לחי**. הוא המקום הסמוך אל העין מתחת :

תהילים פרק-ד

א **למנצח**. בעלי השיר יקראו מנצחים כי דרכם לנצח זה את זה בהרמת הקול ובהכרעתו : **בנגינות**. מלשון נגינה וזמר העשוי בהכרעת הקול :

ג איש. ר"ל גדול וחשוב וכן הלא איש אתה (שמואל א' כ"ו) : **עד מה**.
עד מתי כמו עד מה ה' תאנף (לקמן ע"ט) : **ד** הפלה. הפריש כמו
והפליתי ביום ההוא (שמות ל"ב) : **ה** רגזו. ענין תנועת הרעדה כמו
שמעו עמים ירגזון (שם ט"ז) : **ו** דמו. ושתקו כמו וידום אהרן (ויקרא י')
: **ז** נסה. מלשון נס וכלונס וענינו הרמה והגבהה : **ח** תירושם. מלשון
תירוש והוא ענבי היין : **ט** לבדד. יחידי כמו בטח בדד (דברים ל"ג) ור"ל
מבלי פחד כי המתפחד מתירא לשבת יחידי :

תהילים פרק-ה

א הנחילות. מלשון נחיל של דבורים (בי"ק קי"ד) והוא שם כלי זמר
אשר קולו נשמע כשריקת הדבורים : **ב** האזינה. הטה אוזן לשמוע :
ג הקשיבה. עניין שמיעה : **שועי**. צעקתי : **ד** ואצפה. ואקוה :
ה יגורד. ידור עמך : **ו** הוללים. שוטים וערבבי הדעת וכן ודעת
הוללות וסכלות (קהלת א') : **און**. עמל ושקר : **ט** שוררי. ענין הבטה
כמו לא תשורני עין (איוב ז') : **י** נכונה. מלשון נכון וישר : **קרבים**. תוך
לבם : **הוות**. שבר כמו עד יעבור הוות (לקמן נ"ז) : **גרונם**. צוארם כמו
קרא בגרון (ישעיה נ"ח) : **יחליקון**. ענין דברים רכים : **יא** האשימם.
מלשון אשמה : **מרו**. מלשון מרי ומרד : **יב** ותסד. מלשון סכך : **ויעלצו**.
וישמחו : **יג** כצנה. דומה הוא למגן : **תעטרנו**. ענין סבוב וכן עוטרם
אל דוד (שמואל א' כג) ע"ש שהעטרה מסבבת את הראש :

תהילים פרק-ו

א השמינית. כלי זמר בעלת שמונה נימין : **ג** אומלל. ענין כריתה כמו
ימולל ויבש (לקמן צ') והוא מלשון מילה : **ה** חלצה. שלוף והוא כמו
חלץ מהם (הושע ה') : **ז** אשחה. ענין שטיה במים כמו כאשר יפרש
השוחה לשחות (ישעיה כ"ה) : **ערשי**. מטתי כמו ערש יצועי (לקמן קל"ב)
: **אמסה**. מלשון המסה והתכה : **ח** עשה. לשון בליה ורקבון וכן
ועצמי עששו (לקמן ל"א) : **עתקה**. ענין יושן כמו והדברים עתיקים (ד"ה
א' ד) :

תהילים פרק-ז

[א] שגיון. מלשון שגיאה : **שר**. מלשון שירה : **על דברי**. ענין בעבור כמו על דבר כזבי (במדבר כ"ה) : **[ג]** **פורק**. ענין שבירה כמו ופרסיהן יפרק (זכריה י"א) : **[ה]** **ואחלצה**. אוציא ואשלוף : **צוררי**. מלשון אויב : **ריקם**. רצה לומר בחנם : **[ו]** **ירדף**. הוא לשון מורכב מן יפעול ויפעיל : **חיי**. רצה לומר כל ימי חייו : **[ח]** **ועליה**. בעבורה : **[י]** **יגמר**. מלשון גמר וסוף : **נא**. עתה : **[יא]** **מגיני**. ענין מחסה כגבור על המגן : **[יב]** **זועם**. ענין כעס : **[יג]** **ילטוש**. יחדד כמו לוטש כל חורש (בראשית ד') : **[יד]** **לדולקים**. לרודפים כמו דלקת אחרי (שם ל"א) : **[טז]** **בשחת**. בבור כמו כורה שחת (משלי כ"ו) : **[יז]** **קדקדו**. הוא אמצעית הראש שם יחולק השער אילך ואילך :

תהילים פרק-ח

[א] **הגיתית**. כלי זמר הבאה מגת : **[ב]** **תנה**. כמו נתת עתיד במקום עבר וכמוהו רבים במקרא : **[ג]** **עוללים**. אף במעי אמן יקראו עוללים כמו כעוללים לא ראו אור (אויב ג') : **[ה]** **תפקדנו**. תזכרנו וכפל הדבר במ"ש : **[ז]** **שתה**. שמת : **[ח]** **צנה**. מלשון צאן : **ואלפים**. פרים, כמו שגר אלפיך (דברים כ') : **שדי**. כמו שדה בה"א :

תהילים פרק-ט

[א] **לבן**. שם אדם נלחם עם דוד וכשמת אמר עליו שירה : **[ג]** **אשמחה ואעלצה**. כפל הדבר במ"ש : **[ה]** **משפטי ודיני**. להתמדת הדבר כפל במ"ש : **לכסא**. כמו בכסא ובא הלמ"ד במקום הבי"ת וכן כי בוחר אתה לבן ישי (ש"א כ') ומשפטו בבן ישי : **[ו]** **גערות**. ענין זעקת נזיפה : **[ז]** **נתשת**. ענין עקירה והריסה כמו לנתוש ולנתוץ (ירמיה א') : **[י]** **משגב**. חוזק : **לדך**. מושבר וכתוש כמו דכאי רוח (לקמן ל"ד) : **לעתות**. מלשון עת : **[יב]** **עלילותיו**. מעשיו : **[יג]** **ענוים**. שפל הרוח : **[טז]** **ברשת**. פח יקוש : **[יז]** **נוקש**. מל' מוקש : **הגיון**. ענינו מחשבה כמו והגיון לבי (לקמן י"ט) : **[יח]** **לשאולה**. כן יקרא הגיהנם : **[כ]** **אנוש**. הוא שם משמות האדם ויורה על חולשו שהוא מל' ואנוש הוא (ירמיה י"ז) : **פניך**. כעסך כמו פני ה' (לקמן ל"ד) : **[כא]** **מורה**. השלכה כמו ירה בים (שמות ט"ו) :

תהילים פרק-י

[א] תעלים. מל' העלמה : **[ב] ידלק**. ירדוף וכן כי דלקת אחרי (בראשית ל"א) : **במזמות**. ענין מחשבה : **[ג] הלל**. ענין שבח כמו ויהללו אותה (שם י"ב) : **ובוצע**. הגזלן כמו הוי בוצע בצע (חבקוק ב') : **נאץ**. בזה כמו כי נאצו האנשים את מנחת ה' (ש"א ב') : **[ה] יחילו**. יצליחו כמו לא יחיל טובו (איוב ב') : **[ז] אלה**. שבועה כמו ושמעה קול אלה (ויקרא ח') : **ותוד**. ענין מרמה הנסתר בתוך הלב : **[ח] לחלכה**. ענינו כענין עני וחלוש ודומה לו במקראות שלאחריו : **יצפנו**. יסתירו כמו יצפון לצדיק (משלי י"ג) : **[ט] לחטוף**. ענין מהירות הלקיחה כמו וחטפתם לכם (שופטים כ"א) : **[י] ידכה**. ענין כתיתה : **ישוח**. מלשון שיחה וכפיפה כמו שחה לעפר (לקמן מ"ד) : **בעצומיו**. בחזקו כמו ועצם כחו (דניאל ח') : **[יח] ודך**. כחוש ומעונה : **לערוץ**. לשבור כמו אל תערוץ (יהושע א')

תהילים פרק-יא

[ב] יתר. חבל הקשת כמו שבעה יתרים (שופטים י"ז) : **לירות**. להשליך כמו ירה בים (שמות ט"ו) : **במו**. כמו בתוך : **אופל**. חשך : **[ג] השתות**. היסודות כמו והיו שתותיה מדוכאים (ישעיה י"ט) : **[ד] עפעפיו**. כן יקרא אישון העין : **[ו] פחים**. רשתות כמו מפח יקוש (לקמן צ"א) : **זלעפות**. רעדה כמו זלעפה אחזתני (לקמן קי"ט) : **מנת**. חלק ומתנה כמו והיה לך למנה (שמות כ"ט) :

תהילים פרק-יב

[ב] פסו. אפסו וכלו : **[ד] גדולות**. חשובות ויקרות כמו אשה גדולה (מ"ב ד') : **[ו] משוד**. ענין עושק : **מאנקת**. ענין צעקה כמו אנקת אסיר (לקמן ע"ט) : **[ז] בעליל**. במקום מגולה ובמשנה בין שנראה בעליל (ר"ה כ"א) : **לארץ**. כמו בארץ : **[ט] כרום**. כמו כראם והוא מין החיה : **זלות**. מלשון זולל ורעבתן :

תהילים פרק-יג

ב עד אנה. עד מתי : נצח. לעולם : ה יכלתיו. מלי יכולת וכח :

תהילים פרק-יד

א נבל. אדם פחות ושפל : עלילה. פעולה : ב השקיף. ענין הבטה :
ג נאלחו. נבאשו כמו נתעב ונאלח (איוב ט"ו) : גס. הוא כענין אפילו :
ז בשוב. ענין ההשקט כמו בשובה ונחת (ישעיה ל') : שבות. מלשון שבי
:

תהילים פרק-טו

ג רגל. ענין רכילות ולה"ר כמו וירגל בעבדך (ש"ב י"ט) : לא נשא. לא
הטיל : ד ימיר. מלשון תמורה וחלוף : ה בנשך. ברבית :

תהילים פרק-טז

א מכתם. מלשון כתם והוא הזהב הטוב ורצה לומר שהיה המזמור הזה
חביב לפניו ככתם : ד מהרו. ענין מתן כמו כמוהר הבתולות (שמות
כ"ב) : אסיך נסכיהם. ענין זריקה : ו חבלים. כן יקראו המחוזות וכן
מחבל בני יהודה (יהושע י"ט) ע"ש כי בחבל יחולק נחלה : שפרה. ענין
היופי כמו אמרי שפר (בראשית מ"ט) : ח שויתי. שמתתי כמו משה רגלי
(לקמן י"ח) : יא נעימות. ענין מתיקות וערבות :

תהילים פרק-יז

[ג] **פקדת**. ענין זכרון והשגחה כמו וה' פקד (בראשית כ"א) : **זמותי**. ענין מחשבה : **[ה]** **אשרי**. הרגלים הפוסעים וכן לא תמעד אשוריו (לקמן ל"ז). במעגלותיך. בנתיבותיך : **נמוטו**. ענין המעדה ונטיה לנפול כמו לעת תמוט רגלם (דברים ל"ב) : **פעמי**. רגלי כמו מה יפו פעמיך (ש"ה ז') : **[ז]** **הפלה**. ענין הפרשה : **ממתקוממים**. מהקמים למולך : **[ח]** **כאישון בת עין**. הוא השחור יקרא אישון על שנראה בו צורת איש קטן והנו"ן יורה על קוטן הדבר ושם העצם הוא בת עין והוא גלגל העין משם בא האור וכפל הדבר בשמות נרדפים וכמו אדמת עפר (דניאל י"ב) : **[יא]** **אשורנו**. רגלינו : **[יב]** **יכסוף**. יחמוד כמו נכסוף נכספת (בראשית ל"א) : **[יד]** **מחלד**. ענין זמן כמו מה חלד (לקמן פ"ט) : **יתרם**. יתרון ומרבית העושר : **לעולליהם**. לבניהם קטנים :

תהילים פרק-יח

[ב] **ארחמך**. ענין אהבה וחיבה : **[ג]** **ומצודתי**. מגדל גבוה וחזק : **ומפלטי**. ענין הצלה : **צורי**. חזקי כצור וסלע וכפל דברו : **וקרן**. דרך המקרא לכנות החוזק בקרן ע"ש שבעלי הקרנים יתחזקו בהם בהלחמם עם מי : **[ה]** **אפפוני**. סבבוני כמו כי אפפו עלי (לקמן מ') : **חבלי**. מכאובי כמו חבלי יולדה (הושע י"ג) : **ונחלי**. מלשון חולי כמו נחלה מכתך (נחום ג') : **בליעל**. כמו בלי עול שפרקו עול שמים : **[ו]** **קדמוני**. באו לפני : **[ח]** **ותגעש**. ענין התנודה והתנועה כמו כנהרות יתגעשו מימיו (ירמיה מ"ו) : **[ט]** **עלה עשן**. הוא ענין כעס ואמר בלשון הנופל באדם שע"י חמום הכעס נראה כעין עשן יוצא מנחירי האף וכן יעשן אפך (לקמן ע"ד) : **[י]** **וערפל**. אופל הענן : **[יא]** **כרוב**. מלאך ורז"ל אמרו כרביא (חגיגה י"ג) והוא תרגום של נער כי דמות אדם להנה : **וידא**. ענין עפיפה ופריחה כמו כאשר ידאה הנשר (דברים כ"ח) : **[טו]** **רב**. ענין השלכת חצים כמו רובה קשת (בראשית כ"א) : **[טז]** **אפיקי**. הם המים הנגרים בחוזק כמו כאפיקים בנגב (לקמן קכ"ו) : **[יז]** **ימשני**. ענין הוצאה כמו מן המים משיתהו (שמות ב') : **[יט]** **אידי**. ענין צער ומקרה רע כמו הלא איד לעול (איוב ל"א) : **[כא]** **כבור**. מלשון ברור ונקי : **[כג]** **מני**. ממני : **[כו]** **גבר**. איש כמו דרך גבר בעלמה (משלי ל') : **[כז]** **עקש**. עקום : **תתפתל**. גם הוא ענין עקום כמו דור עקש ופתלתל (דברים ל"ב) : **[כט]** **יגיה**. יזריח ויאיר : **[ל]** **אדלג**. אקפץ : **שור**. חומה כמו בנות צעדה עלי שור (בראשית מ"ט) : **[לב]** **צור**. ענין חוזק : **זולתי**. בלתי : **[לג]** **המאזרני**. מלשון אזור וחגורה : **חיל**. כח : **[לד]** **משוה**. משים כמו שויתי עד בקר (ישעיה ל"ח) : **[לה]** **ונחתה**. מלשון תחת ושבר : **[לז]** **מעדו**. ענין השמטה מן המקום : **קדסולי**. תרגום של כרעים הוא קרסולין : **[לט]** **אמחצם**. ענין חבורה ומכה כמו מחץ ראש (לקמן ק"י) : **[מ]** **תכריע**. ענינו הנפילה על הברכים : **עורף**. הוא אחורי הפנים : **[מא]** **אצמיתם**. אכריתם כמו אותו אצמית :

(לקמן ק"א) : **[מג]** ואשחקם. ענין כתישה כמו ושחקת ממנה הדק (שמות ל') : **[אריקם]**. מלשון ריקן : **[מו]** יבולו. יכמשו : **[יחרגו]**. הוא הפוך מלשון חגר וכמו כבש כשב : **[מז]** צורי. מלשון צור ר"ל חזקי : **[מח]** וידבר. מלשון הנהגה כמו דבר אחד לדור : **[נא]** מגדל. מלשון גדול :

תהילים פרק-יט

[ג] יביע. ידבר כמו יביעון בפיהם (לקמן ל"ט) : **[יחווה]**. יגיד כמו אחוה דעי (איוב ל"ב) : **[ה]** קום. ר"ל הבנין שלהם הנעשה בנטיית קו המשקל : **[מליהם]**. אמריהם כמו אין מלה בלשוני (לקמן קל"ט) : **[ז]** ותקופתו. מלשון הקפה וסבוב : **[ח]** משיבת. ענין הנחה והשקטה כמו למשיב נפש (רות ד') : **[ט]** ברה. מל' ברור ונקי : **[יא]** ונפת. ענין הזלה כמו נופת תטופנה (ש"ה ד') : **[צופים]**. כן יקראו חלות הדבש וכן צוף דבש (משלי י"ז) וכפל דבורו : **[יב]** עקב. ענין שכר וגמול שהוא סוף המעשה כהעקב הזה שהוא סוף הגוף וכן עקב תשמעון (דברים ז') : **[יד]** איתם. מל' תם ושלם :

תהילים פרק-כ

[ג] יסעדך. מל' סעד ותמיכה : **[ד]** ידשנה. מל' דשן : **[ו]** נדגול. מל' דגל : **[ט]** ונתעודד. ענין רוממות וחזוק כמו מעודד ענוים ה' (לקמן קמ"ז) :

תהילים פרק-כא

[ג] וארשת. ענין מבטא ואמירה ואין לו דומה במקרא ובפייט של ר"ה ארשת שפתינו : **[ד]** תשית. תשים : **[ראשו]**. בראשו : **[ו]** תשוה. תשים : **[ז]** תחדהו. מל' חדוה ושמחה כמו ויחד יתרו (שמות י"ח) : **[ט]** תמצא. תספיק כמו ומצא להם (במדבר י"א) : **[י]** תשיתמו. תשים אותם : **[יבלעם]**. מלשון בליעה והשחתה : **[יג]** שכם. חלק כמו שכם אחד (בראשית מח) : **[יבמיתריך]**. הוא חבל הקשת כמו על יתר (לעיל יא) :

תהילים פרק-כב

[א] אילת השחר. שם כלי זמר ידוע אז אצלם : **[ח]** יפטיירו. ענין פתיחה כמו פוטר מים (משלי י"ז) : **[י]** גוחי. ענין הוצאה והמשכה כמו ותגח בנהרותיך (יחזקאל ל"ב) : **[יג]** אבירי בשן. פרים חזקים הרועים בבשן כי שם מרעה שמן וטוב : **[יד]** פצו. פתחו כמו פצו שפתי (לקמן ס"ו) : **[טו]** כדונג. כשעוה וכן כהמס דונג (לקמן ס"ח) : **[טז]** מלקוחי. הוא מה שממעל הלשון ומתחת ויקרא כן ע"ש שבהם לוקחים המאכל בעת הלעיסה : **[יז]** תשפתני. ענין עריכה כמו שפות הסיר (יחזקאל כ"ד) : **[יז]** מרעים. מלשון רע : **[יח]** הקיפוני. סבבוני : **[כ]** אילותי. ענין כח ואומץ כמו כגבר אין איל (לקמן פ"ח) : **[כא]** יחידתי. נשמתי שהיא יחידה מול חלקי הגוף וכחותיו וכן מכפירים יחידתי (לקמן ל"ה) : **[כד]** יגורו. יפחדו : **[כה]** שקץ. ענין תעוב : **[כז]** ענות. הכנעה כמו לענות מפני (שמות י') : **[כח]** אפסי. קצות : **[ל]** דשני. מלשון דשן ושמן :

תהילים פרק-כג

[ב] בנאות. ענין מדור כמו נאות השלום (ירמיה כ"ה) : **[ג]** ירביצני. ענין השכיבה לנוח : **[ד]** ינהלני. ענין הנהגה כמו נהלת בעזך (שמות ט"ו) : **[ה]** ישובב. ענין הנחה והשקט : **[ו]** צלמות. צלו של מות רצה לומר חשכת הקבר : **[ז]** דשנת. מלשון דשן ושמן : **[ח]** רויה. ענין שביעה כמו תלמיה רוה (לקמן ס"ה) :

תהילים פרק-כד

[א] לה'. של ה' : **[ב]** תבל. הוא המקום המיושב : **[ג]** לא נשא. לא נשבע כמו לא תשא (שמות כ') : **[ד]** נפשי. שם ה' כמו נשבע אדני ה' בנפשו (עמוס ו') ואמר דבריו במקום ה' : **[ה]** ישא. יקח כמו וישאו להם נשים (רות א') : **[ו]** עזוז. מלשון עוז וחוזק :

תהילים פרק-כה

[א] אשא. ענין מנחה ודורון כמו וישא משאות מאת פניו (בראשית מ"ד)
[ג] ריקם. בחנם וכן ואחלצה צוררי ריקם (לעיל ז'): **[ה] הדריכני**.
מלשון דרך: **[ח] יורה**. ילמד: **[ט] ידרך**. מלשון דרך: **[טז] ועני**. רצה
לומר מוכנע: **[יז] ממצוקותי**. מלשון צוקה וצרה: **[יח] ושא**. ענין
מחילה וסליחה: **[יט] רבו**. גדלו:

תהילים פרק-כו

[א] אמעד. ענין החלקה והשמטה ממקום: **[ד] מתני**. אנשי כמו מתי
מספר (בראשית ל"ד): **[ח] מעון**. מדור: **[ט] תאסף**. ענין מיתה:

תהילים פרק-כז

[א] מעוז. חוזק: **[ד] ולבקר**. ולדרוש כמו לא יבקר (ויקרא י"ג):
[ו] תרועה. רצה לומר בקול תרועת שמחה: **[ט] תטשני**. כמו תעזבני
וכפל הדבר במלות שונות: **[יא] הורני**. למדני: **[יג] שוררי**. ענין הבטה וכן
שאפו שוררי (לקמן נ"ו) ורצה לומר האויבים המביטים עלי בעין רעה:
[יב] בנפש. ברצון כמו אם יש את נפשכם (בראשית כ"ג): **[יז] ויפת**. ענין
דבור הבא בהפחת רוח הפה: **[יג] לולא**. אם לא: **[יח] בארץ חיים**. זה העולם
נקרא ארץ חיים: **[יז] ויאמץ**. ענין כח וחוזק:

תהילים פרק-כח

[א] צורי. רצה לומר חזקי: **[ב] תחרש**. תחשה. ענין שתיקה כמו והחריש
יעקב (שם ל"ד) וכמו עת לחשות (קהלת ג'): **[ב] בשועי**. בזעקי: **[ד] דביר**.
הוא בית קדשי הקדשים: **[ז] ויעלוז**. וישמח:

תהילים פרק-כט

[א] הבו. תנו כמו הבה את אשתי (בראשיי כ"ט) רצה לומר תנו בפה ואמרו כמו ולא נתן תפלה (איוב א') : **אלים.** חזקים כמו אילי מואב (שמות ט"ו) : **[ג] הרעים.** מלשון רעם ורעש : **[ה] הלבנון.** שם יער בארץ ישראל : **[ו] וירקידם.** ענין קפיצה ודלוג : **לבנון ושריון.** שמות הרים : **בן ראמים.** ראש קטן וכן ובן יונה (ויקרא י"ג) : **[ז] חוצב.** ענין חטיבה וחתוך כמו חצבה עמודיה שבעה (משלי ט') : **[ח] יחיל.** יחולל מלשון חיל וחלחלה : **[ט] אילות.** נקבות מאילים : **ויחשוף.** ענין גלוי כמו מחשוף הלבן (בראשית ל') : **[י] למבול.** כמו במבול :

תהילים פרק-ל

[א] חנוכת. התחלת הדבר שעתיד לעמוד בה קרוי חנוך בלשון המקרא : **[ב] דליתני.** רוממתני כמו דלו עיני למרום (ישעיה ל"ח) : **[ג] מה בצע.** מה תועלת וחמדה כמו ומה בצע (מלאכי ג') : **[יב] למחול.** מלשון מחולות ורקוד : **פתחת.** ענין התרת הקשר כמו פתחת למוסרי (לקמן קי"ו) : **[יג] כבוד.** היא הנשמה שהיא כבוד הגוף :

תהילים פרק-לא

[ד] ותנהלני. ותנהגני : **[ז] השומרים.** המצפים כמו ואביו שמר את הדבר (בראשית ל"ז) : **[ט] הסגרתני.** מסרתני כמו להסגיר לאדום (עמוס א') : **[י] עששה.** ענין בליה ורקבון וכן למטה ועצמי עששו וקרוב הוא מלשון עש יאכלם (ישעיה נ') שהוא התולעת האוכל הבגד ומפסידה : **נפשי.** הוא הנפש המתאוה : **[יב] למיודעי.** למכירי ואוהבי כמו ומודע לבינה תקרא (משלי ז') : **[יד] דבת.** ענין אמירת דבת הרע כמו ויבא את דבתם (בראשית ל"ז) : **מגור.** פחד כמו ויגר מואב (במדבר כ"ב) : **בהוסדם.** ענין עצה שהיא כיסוד להבנין : **זממו.** חשבו : **[יח] ידמו.** יכרתו כמו אל תדמו בעונה (ירמיה נא) : **[יט] תאלמנה.** מלי אלם : **עתק.** חזק וקשה כמו ידברו עתק (לקמן ל"ד). ובוז. ובזיון : **[כא] מרוכסי.** ענין גבהות וכן והרכסים לבקעה (ישעיה מ') : **[כג] בחפזי.** מלי חפזון ובהלה : **נגרזתי.** מלי גרזן ור"ל נכרתי כדבר הנכרת בגרזן :

תהילים פרק-לב

[א] נשוי. ענין מחילה כמו כל תשא עון (הושע י"ד) : **[ג]** בלו. נרקב : **[ד]** לשדי. ענין לחלוחית כמו לשד השמן (במדבר י"א) : **בחרבוני**. מל' חורב ויובש החום : **קיצ**. הם ימי החמה : **[ח]** ואורך. ואלמדך : **איעצה**. מל' עצה : **[ט]** במתג ורסן. שמות כלי בחל ההושם בפי הבהמה להוליכם ע"י ולקשטה : **עדינו**. פיו כמו המשביע בטוב עדיך (לקמן ק"ג) : **לבלום**. ענין חסימת וסגירת הפה ובדרז"ל מי שבולם עצמו בשעת מריבה (חולין פ"ט) :

תהילים פרק-לג

[א] נאווה. מלשון נאה ויפה : **[ב]** בנבל עשור. כמו ועשור והיא כלי זמר בעלת עשר נימין : **[ז]** כונס. מאסף : **כנד**. כדבר הצבור כמו קמו נד אחד (יהושע ג') : **תהומות**. כן יקרא רבוי המים : **[ח]** יגורו. יפחדו : **[י]** הפיר. הניא מענין בטול ומניעה כמו יניא אותה והפר (במדבר ל') : **[יד]** מכון. מל' הכנה : **השגיח**. מל' השגחה בהתבוננות רב : **[טז]** חיל. צבאות עם : **[יז]** חילו. עניינו כח ואמצות : **[כ]** חכתה. קותה :

תהילים פרק-לד

[א] טעמו. ענין דבור החכמה כמו וטעם זקנים יקח (איוב יב) : **אבימלך**. זה אכיש ונקרא אבימלך כי הוא שם כולל לכל מלכי פלשתים כמו ששם פרעה כולל לכל מלכי מצרים : **[ה]** מגורותי. פחדי : **[ו]** ונהרו. ענין הארה כמו ואל תופע עליו נהרה (שם ב') : **יחפרו**. ענין כלימה : **[ט]** טעמו. כן יקרא ידיעת השכל ובחינתו כמו טעמה כי טוב סחרה (משלי ל"א) : **[י]** יראו. פחדו : **[יא]** רשו. מלשון רש ועני : **[יב]** לכו. הוא ענין ל' זרוז כמו ועתה לכו ונהרגהו (בראשית ל"ז) והלא הוא בא אליהם : **[יז]** פני. ענין כעס הוא וכן אתן את פני (ויקרא כ) וזהו לפי שבהפנים נראה הכעס : **[יט]** דכאי. ענין כתות ונשבר : **[כא]** מהנה. מהן : **[כב]** יאשמו. מל' שממה וכן עדרי הצאן נאשמו (יואל א') :

תהילים פרק-לה

[א] לחם. מלי מלחמה : **[ב] מגן וצנה.** שמות כלי מלחמה להגן :
[ג] והרק. ענין חליצת הדבר מתערה כמו וחרב אריק (יחזקאל ה') :
[ד] יסוגו אחור. יחזרו אחור וכן לא נסוג אחור (לקמן מד) : **חושבי.** מלי מחשבה : **[ה] כמוץ.** היא פסולת התבואה : **[ו] וחלקלקות.** מלי חלק :
[ז] שחת. בור : **רשתם.** כמו ורשתם והוא פח יקוש : **[ח] שואה.** חושך כמו אמש שואה (איוב ל') : **[יב] שכול.** ענין מיתה : **[יד] קודר.** ענין חושך כמו שמש וירח קדרו (יואל ב') : **שחותי.** ענין שחיה וכפיפה :
[טו] ובצלעי. ענין חגר ופסח כמו והוא צולע (בראשית ל"ב) : **נכים.** מוכה ברגל כמו נכה רגלים (ש"ב ד') : **קרעו.** כן יקרא פתיחת הפה לשחוק וכאשר כן יקרא פתיחת חלונות כמ"ש וקרע לו חלונו (ירמיה כב) : **ולא דמו.** ולא שתקו : **[טז] מעוג.** חררה ועוגה כמו אם יש לי מעוג (מ"א יז) :
חרוק. ענין שחיקת וטחינת השינים אלו באלו בהתקצף כמו ויחרקו שן (איכה ב) : **[יז] כמה.** ענין זמן רב : **משואיהם.** ענין חושך : **מכפירים.** חזקים ככפירים. יחידתי. נשמתי : **[יח] עצום.** ענין רבוי וכן עצמו לי אלמנותיו (ירמיה טו) : **[יט] לי.** עלי : **יקרצו.** ענין נדנוד העין ללעג וכן קורץ בעיניו (משלי כ') : **[כ] רגעי.** ענין בקוע כמו עורי רגע (איוב ז') : **[כא] האח.** ענין ל' שמחה הוא וכן אמרה צור על ירושלים האח (יחזקאל כ"ו) : **[כו] המגדילים.** מלי גדול : **[כח] תהגה.** תדבר :

תהילים פרק-לו

[ב] נאם. ענין מאמר הוא כמו נאם האדון ה' (ישעיה א) : **פשע.** יצה"ר נקרא פשע כמו שנקרא חטאת וכמ"ש לפתח חטאת רובץ (בראשית ד') :
[ד] און. עמל ושקר : **[ו] בהשמים.** ר"ל עד השמים וכן בלא יוכלו יגעו בלבושיהם (איכה ד') ור"ל עד לא יוכלו : **[ז] כהררי אל.** הרוצה להגדיל דבר מה סומכו למלת אל וכן וענפיה ארזי אל (לקמן פ') : **רבה.** גדולה :
[ט] ירויון. מלי רויה ושביעה : **מדשן.** ענין שומן : **[י] מקור.** מעין הנובע : **[יג] נפלו.** כמו יפלו עבר במקום עתיד :

תהילים פרק-לז

[א] תתחר. ענין הדמוע וההתערב כמו ואיך תתחרה את הסוסים (ירמיה י"ב). במרעים. ברשעים : **[ב] ימלו.** ענין כריתה כמו כי אמילם (לקמן קי"ח) : **יבולון.** מלשון בליה ורקבון : **[ו] כצהרים.** מלשון צוהר ואורה והוא עת עמידת השמש בחצי השמים : **[ז] דום.** קוה כמו לאלהים דומי נפשי (לקמן ס"ב) : **והתחולל.** מלשון תוחלת ותקוה : **[ח] הרף.** מלשון רפיון : **[יב] זומם.** ענין מחשבה : **וחורק.** ענין שחיקת השנים בהתקצף : **[טז] מהמון.** ענין רבוי הון : **רבים.** גדולים וחשובים : **[יז] זרועות.** ענין חוזק : **[כ] כיקר.** מלי יקר : **[כא] חונן.** חומל : **[כג] מצעדי.** דרכו ופסיעותיו : **כוננו.** מלשון הכנה : **[כד] יפול.** ענין נפילה כמו ותפול מעל הגמל (בראשית כ"ד) : **[ל] יהגה.** ידבר : **[לא] תמעד.** ענין החלקה והשמטה : **אשוריו.** רגליו שפוסע בהם : **[לה] עריץ.** חזק : **ומתערה.** נשרש ומעורה וכן ערות על יאור (ישעיה י"ט) : **אזרח.** ענין אילן הנטוע מזמן רב והוא שאול מלשון כגר כאזרח (ויקרא כ"ד) אשר יאמר על תושב הארץ : **רענן.** רטוב כמו והיה עלהו רענן (ירמיה י"ז) : **[לז] אחרית.** סוף : **[מ] ויפלטם.** ויצילם :

תהילים פרק-לח

[ב] תוכיחני. תיסרני. ענין פורעניות ועונש : **[ג] נחתו.** ותנחת. ענין ירידה כמו מי יחת עלינו (שם כ"א) : **[ו] נמקו.** ענין המסה : **חבורותי.** מלי חבורה והוא מכה שנצרר הדם תחתיה : **אולתי.** מלשון אויל ושוטה : **[ז] נעויתי.** ענין עקום כמו והתעותו אנשי החיל (קהלת י"ב) : **שחותי.** מלשון שחיה וכפיפה : **קודר.** ענין שחרות : **[ח] כסלי.** הוא חלק השדרה הסמוך להכליות וכן אשר על הכסלים (ויקרא ג') : **נקלה.** ענין מוקד ושריפה כמו קלוי באש (שם ב') : **[ט] נפוגותי.** ענין רפיון וחלשות כמו ויפג לבו (בראשית מ"ה) : **[יא] סחרחר.** ענין סבוב כמו סחרו אל ארץ (ירמיה י"ד) : **[טז] הוחלתי.** ענין המתנה כמו והוחלתי לדבריכם (איוב ל"ב) : **[יז] במוט.** ענין המעדה ונטייה לפול כמו לעת תמוט רגלם (דברים ל"ב) : **הגדילו.** מלשון גדול : **[יח] לצלע.** ענין חגר הצולע על ירכו : **נכון.** מלי הכנה : **[כ] עצמו.** ענין רבוי כמו לי אלמנותיו (ירמיה ט"ו) : **ורבו.** גדלו : **[כא] ישטנוני.** מלי שטנה ונטירת איבה כמו וישטום עשו (בראשית כו) :

תהילים פרק-לט

[א] לידותון. שם כלי נגון : **[ב] דרכי.** מנהגי : **מחסום.** ענין דבר ההושם בפי הבהמה שלא תישך ולא תאכל כמו לא תחסום שור (דברים כ"ה) : **[ג] דומיה.** ענין שתיקה כמו לך דומיה תהלה (לקמן סה) : **החשיתי.** ענין שתיקה כמו החשיתי מעולם (ישעיה מב) : **נעכר.** ענין השחתה כמו עכרתם אותי (בראשית ל"ד) : **[ד] בהגיגי.** מל' הגיון ודבור : **[ה] מה היא.** כמו כמה : **חדל.** היא הפוך מן חלד כמו כשב כבש וענינו זמן העולם : **[ו] הבל.** יש הבל שהוא ענין פורעניות וצרות כמו בהבל בא ובחושך ילך (קהלת ו') : **[ז] בצלם.** מלשון צלמות וחושך : **יהמיון.** ענין קבוץ הממון כמו ומי אוהב בהמון (שם ה') : **יצבור.** מל' צבור ותל : **אוספם.** יכניסם לבית : **[ח] תוחלתי.** תקותי : **[יא] מתגרת.** מלשון תגר ומלחמה כמו אל תתגרו בס (דברים ב') : **כליתי.** מל' כליון : **[יב] בתוכחות.** ענין פורעניות ויסורים כמו והוכח במכאוב (איוב לג) : **ותמס.** מלשון מהסה והמגה : **כעש.** שם התולעת המכלה הבגד : **[יג] עמד.** למולך וכן אל יעצור עמד אנוש (דה"ב י"ד) : **תושב.** הוא הפוך הגר : **[יד] השע.** פנה כמו שעו מני (ישעיה כ"ב) : **ואבליגה.** ואתחזק כמו המבליג שוד (עמוס ה')

תהילים פרק-מ

[ג] שאון. חושך כמו מכסה שנאה במשאון (משלי כ"ז) : **היון.** הרפש אשר בקרקעית המים וכן טבעתי ביון מצולה (לקמן ס"ט) : **אשורי.** רגלי : **[ה] רהבים.** ענין גאווה והתחזקות כמו ירהבו הנער בזקן (ישעיה ג') ושטי ענין נטייה כמו אל ישט אל דרכיה לבך (משלי ז') : **[ו] עצמו.** ענין רבוי : **[ז] כרית.** חפרת כמו בור כרה (לעיל ז) : **שאלת.** בקשת : **[ח] במגלת.** ענין אגרת כמו מגלה עפה (זכריה ה) : **[י] בשרתי.** ענין השמעות חדשות לרבים : **אכלא.** אמנע כמו ויכלא הגשם (בראשית ח') : **[יא] כחדתי.** מנעתי כמו ולא כחדו מאבותם (איוב ט"ו) : **[יג] אפפו.** סבבו כמו אפפוני חבלי מות (לעיל י"ח) : **עצמו.** ענין ריבוי : **[טו] לספותה.** לכלותה כמו ספתה בהמות (ירמיה י"ב) : **יסוגו אחור.** יחזרו לאחור : **[טז] ישומו.** לשון שממון : **עקב.** ענין שכר וגמול כמו עקב תשמעון (דברים ז'). האח. הוא ענין לשון שמחה : **[יח] ואביון.** הוא דל מעני כי תאב הוא לכל דבר היות הכל נמנע מאתו : **תאחר.** מלשון איחור והמתנה :

תהילים פרק-מא

ג ואשר. ישובח והוא מלשון אשרי : **בנפש**. ברצון כמו אם יש את נפשכם (בראשית כ"ב) : **ד** יסעדנו. מלשון סעד ותמיכה : **ערש**. מטה : **דוי**. מלשון מדוה וחלי : **ח** יתלחשו. מלשון לחש וקול נמוך : **ט** בליעל. בלי עול שמים : **יצוק**. מלשון יציקה : **י** עקב. ענין מארב כמו ואת עקבו מים (יהושע ח') : **יד** ברוך. ענין מהולל : **אמן**. הוא ענין ל' קיום והכפל לחזק :

תהילים פרק-מב

ב תערוג. כן נקרא שאגת האיל וכמו נהם לארי ושוקק לדוב והדומים : **אפיקי**. הם המקומות הנגרים בהם המים בחוזק : **ה** בסך. מלשון סכך ומכסה : **אדדם**. ענין ההלוך לאט ובנחת ובדרז"ל האשה מדדה את בנה (שבת קכ"ח) : **המון**. מלשון המיה : **חוגג**. ענין רקידת השמחה כמו אוכלים ושותים וחוגגים (ש"א ל') : **ו** תשתוחחי. מלשון שחייה וכפיפה : **הוחילי**. מלשון תוחלת ותקוה : **ז** על כן. על אשר : **וחרמונים**. הרי חרמון : **מצער**. כך שם ההר : **ח** תהום. מקום כניסת מים רבים : **צנוריד**. מלשון צנור ומרזב שהמים זוחלין דרך בה : **משבריך**. כן יקראו גלי הים ע"ש שנראה כשוברים את הים ונשברים מאליהם וכן משברים יתחטאו (איוב מ"א) : **ט** שירה. מלשון שיר : **י** סלעי. חזקי : **קודר**. חשוך ושחור כמו קודר שחותי (לעיל ל"ה). בלחץ. ענין דחק : **יא** ברצח. ר"ל בחרב שרוצחים בה :

תהילים פרק-מג

א תפלטני. ענין הצלה כמו רני פלט (לעיל ל"ב) : **ב** זנחתני. ענין עזיבה : **קודר**. חשוך ושחור : **ג** ינחוני. ענין הנהגה כמו ולא נחם אלהים (שמות י"ג) :

תהילים פרק-מד

ג הורשת. גרשת : **ד** רציתם. מלשון רצון : **ו** ננחת. מלשון נגיחה : **נבוס**. ענין רמיסה ודריכה כמו כפגר מובס (ישעיה י"ד) : **ח** הבישות. מלשון בושה : **ט** הללנו. מלשון הלול ושבח : **י** זנחת. עזבת :

בצבאותינו. ענין קבוצת אנשי המלחמה : **[יא]** **שסו**. בזזו כמו שוסים את הגרנות (ש"א כ"ג) : **[יב]** **זריתנו**. פזרתנו כמו וזריתי פרש (מלאכי ב) : **[יג]** **הון**. המון רב : **[יב]** **רבית**. מלי רבוי : **במחיריהם**. ענין חליפת הדבר וערכו : **[יד]** **וקלס**. ענין לעג כמו וקלסה לכל הארצות (יחזקאל כב) : **[יז]** **ומגדף**. ענין בזיון : **ומתנקם**. ר"ל מרבה להרע ומראה בעצמו כנוקם ומשלם גמול : **[יט]** **נסוג אחור**. ענין חזרה לאחור : **אשורנו**. רגלינו : **מני**. מן והיו"ד נוספת : **[כ]** **תנים**. נחשים : **בצלמות**. ענין חושך : **[כב]** **יחקר**. חקירה וחפוש : **תעלומות**. מלי העלמה : **[כד]** **תזנח**. תעזוב : **[כה]** **ולחצנו**. ענין דחק : **[כז]** **שחה**. מלשון שחיה וכפיפה :

תהילים פרק-מה

[א] **שושנים**. שם כלי נגון עשויה בתמונת שושן : **משסיל**. מחוכם : **ידידות**. אהובות : **[ב]** **רחש**. ענין תנועה ונדנדוד ובדחי"ל קא מרחשן שפוותיה (סנהדרין ס"ז) ומזה יאמר מנחת מרחשת (ויקרא ב) ולפי שמעשיה רוחשים ומנענעים : **עט**. קולמוס כמו בעט ברזל (איוב י"ט) : **[ג]** **יפיפית**. מלשון יפה : **הוצק**. מלשון יציקה : **[ה]** **על דבר**. בעבור : **ותורך**. ותלמדך : **[ו]** **שנונים**. חדודים כמו אם שנותי ברק חרבי (דברים ל"ב) : **[ז]** **שבט**. המושל יקרא שבט כי בידו שבט המוסר וכן לא יסור שבט מיהודה (בראשית מט) : **[ט]** **מור ואהלות קציעות**. שמות מיני בושם : **בגדותיך**. מלשון בגד : **שן**. שן הפיל. מני. כמו מן והיו"ד נוספת : **[י]** **ביקרתיך**. מלי יקר : **שגל**. כן תקרא האשה כי מיוחדת למשגל וכן והשגל יושבת אצלו (נחמיה ב) : **בכתם אופיר**. והוא הזהב הטוב הבא ממדינת אופיר : **[יא]** **בת**. ר"ל עדה וכן בת בבל (לקמן קל"ז) : **[יב]** **ויתאו**. מלשון תאוה : **[יג]** **יחלו**. יבקשו : **[יד]** **ממשבצות**. מקום מושב אבני יקר כמו משובצים זהב (שמות כה) : **[טו]** **לרקמות**. מלשון רקמה והוא כמו ברקמות וכן ישבת לכסא (לעיל ט) ומשפטו בכסא : **תובל**. תובלנה. ענין הבאה כמו יובל שי (ישעיה יח) : **[יז]** **תשיתמו**. תשים אותם :

תהילים פרק-מו

[א] **עלמות**. שם כלי נגון : **[ג]** **בהמיר**. מלי תמורה וחלוף : **בלב ימים**. בעומק הים שהוא חזקו של ים כהלב בהגוף : **[ד]** **יחמרו**. מלשון חומר וטיט : **[ה]** **פלגיו**. ענין אמת המים : **[ז]** **תמוג**. מלשון המגה והמסה :

[ח] משגב. ענין חוזק : **[ט]** שמות. מלשון שממון : **[י]** משבית. מבטל :
וקצץ. ענין חתוד וכריתה : **[יא]** הרפו. מלשון רפיון :

תהילים פרק-מז

[ב] תקעו כף. ענין הכות כף אל כף לשמחה וכן תקעו כף עליך (נחום ג) :
[ד] ידבר. ינהג כמו ורעו כבשים כדברם (ישעיה ה) : **[ה]** גאון. מלי גאווה
ורוממות : **[ו]** נדיבי. הותרן בממון יקרא נדיב : **[ז]** נעלה. מלשון עלוי ושבח
והרמה :

תהילים פרק-מח

[ג] נוף. מחוז : **[ד]** משוש. כולם שמחים בראותם נוי תפארתו : **[ה]** ירכתי. ענין
צד כירך הזה שהוא בצד האדם : **[ו]** קרית. מלי קריה ועיר : **[ז]** רב. גדול :
[ח] בארמנותיה. מלשון ארמון והיכל : **[ט]** נועדו. ענין הזמנה כמו בלתי
אם נועדו (עמוס ג) : **[י]** נחפזו. מלשון חפזון ובהלה : **[יא]** רעדה. פחד :
חיל. חלחלה : **[יב]** אניות. ספינות : **[יג]** דמינו. ענין תוחלת ותקוה כמו
דום להי (לעיל לו) : **[יד]** בנות יהודה. ערי יהודה : **[טו]** לחילה. היא
החומה הנמוכה שלפני הגבוהה וכן ויאבל חיל וחומה (איכה ב). פסגו.
ענין הרמה וחוזק כמו עלה ראש הפסגה (דברים ג) : **[טז]** על מות. כמו
עולמית :

תהילים פרק-מט

[ב] האזינו. הטו אוזן : **[ג]** חלד. אנשי הזמן : **[ד]** בני אדם. המון העם : **[ה]** בני
איש. הגדולים שבהם כמו הלא איש אתה (ש"א כו) : **[ו]** והגות. ומחשבות
ומחשבות : **[ז]** עקבי. עקב הרגל : **[ח]** חילם. עשרם : **[ט]** יתהללו. ישתבחו
: **[י]** כפרו. פדיון נפשו : **[יא]** ויקר. דבר אשר תקשה מציאותו קרוי יקר
וכן ודבר ה' היה יקר (ש"א ג) : **[יב]** השחת. בור הקבר : **[יג]** ובער. שוטה
: **[יד]** חילם. עשרם : **[טו]** ביקר. מלשון יקר : **[טז]** נדמו. מלשון דמיון : **[יז]** כסל.
מלי כסילות : **[יח]** למו. להם : **[יט]** ירצו. מלשון רצון : **[כ]** שתו. שמו : **[כא]** ירעם.
ישברם : **[כב]** וירדו. וימשלו : **[כג]** וצורם. מלשון צור ור"ל חזקם. לבלות. מלשון
בליה ורקבון : **[כד]** מזבול. ענין מדור כמו בית זבול לך (מ"א ח) :

תהילים פרק-נ

[א] מבואו. שקיעתו כמו כי בא השמש (בראשית כח) : **[ב] מכלל.** מלשון כל ור"ל כלול בכל היופי וכן לבושי מכלול (יחזקאל כג). הופיע. האיר וזרח : **[ג] יחרש.** ישתוק : **תאכל.** תשרף : **נשערה.** מלשון סערה : **[ד] ואעידה.** ענין התראה שדרכה להיות בעדים : **[ט] ממכלאתיך.** מלשון בית הכלא והוא גדרות הצאן : **עתודים.** הם הזכרים מן העזים : **[י] אלף.** מנין מרובה אחז הכתוב : **[יא] וזיז.** ר"ל הזז ממקום למקום וכן וזיז שדי ירענה (לקמן פ) : **שדי.** כמו שדה : **[יג] אבירים.** חזקים : **[טו] אחלצך.** אוציאך : **[יח] ותרץ.** מלשון רצון וחפץ : **[יט] תצמיד.** ענין חבור כמו צמיד פתיל (במדבר יט) : **[כ] דופי.** דברי גנות : **[כא] והחרשתי.** ושתקתי : **דמית.** מלי דמיון ומחשבה : **אוכיהך.** מלשון ויכוח. ואערכה. ענין סדור : **[כב] נא.** עתה : **[כג] ושם.** מלשון שימה :

תהילים פרק-נא

[ד] חוללתי. נבראתי כמו ואל שרה תחוללכם (ישעיה נ"א) : **יחמתני.** מלשון חמימה : **[ח] בטוחות.** בכליות הטוחות ומכוסות בחלב וכן מי שח בטוחות חכמה (איוב לח) : **[ט] תחטאני.** תסיר חטאי וכן ובכל תבואתי תשרש (שם לא) ור"ל תסיר השורש. באזוב. שם עשב מה : **[י] דכית.** ענין כתיחה : **[יד] נדיבה.** מלשון נדיב האוהב לתת מתן : **[יח] ואתנה.** מלשון אתנן ומתן : **[כא] וכליל.** היא מנחת כהן שנאמר בה כליל תהיה (ויקרא ו) לפי שכולו נשרף :

תהילים פרק-נב

[ב] האדומי. מתגורר היה באדום : **[ד] הוות.** דברי שבר : **כתער.** סכין שמגלחין בה : **מלוטש.** מחודד : **[ז] יתצך.** מלשון נתיצה והריסה : **לנצח.** לעולם : **יחתך.** מלשון חתת ושבר כמו ואל תחת (יהושע א') : **ויסחך.** ענין הריסה ועקירה כמו בית גאים יסח הי' (משלי טו) : **[ט] יעוז.** תחזק : **[י] רענן.** לחה ורטובה :

תהילים פרק-נג

[א] מחלת. שם כלי נגון : **[ב]** נבל. אדם פחות ונבזה : **[ג]** השקיף. ענין הבטה בכוונת הלב : **[ד]** סג. ענין חזרה לאחור כמו והוסג אחור משפט (ישעיה נט) : **נאלחו**. נבאשו כמו נתעב ונאלח (איוב טו) : **[ז]** בשוב. ענין הנחה ומשיבת נפש : **שבות**. מלי שיבה :

תהילים פרק-נד

[ב] הזיפים. אנשי מקום זיף : **[ז]** לשוררי. ענין הבטה וראיה : **הצמיתם**. ענין כריתה כמו לבקרים אצמית (לקמן קא) :

תהילים פרק-נה

[ג] אריז. ענין גניחה ויללה כמו זכר עניי ומרודי (איכה ג) : **בשיחי**. ענין ספור התלאות כמו ולפני ה' ישפוך שיחו (לקמן קב) : **[ד]** עקת. הוא תרגום של צרה וכן שמת מועקה (לקמן סו) : **ישטמונו**. ענין נטירת איבה כמו וישטום עשו (בראשית כז) : **[ה]** יחיל. מלשון חיל ורעד : **[ו]** פלצות. רעדה כמו פלצות בעתתני (ישעיה כא) : **[ז]** אבר. כנף כמו המבינתך יאבר נץ (איוב לט) : **[ט]** אחישה. אמהר : **מפלט**. הצלה : **סועה**. ברוח יאמר לשון הסעה שנא' ורוח נסע (במדבר יב) : **[י]** בלע. השחת : **פלג**. חלוק : **חמס**. גזל : **[יב]** ימיש. יסיר כמו לא משו מקרב המחנה (שם יד) : **תוך**. מרמה הצפון תוך הלב : **[יג]** ואשא. ואסבול : **[יד]** כערכי. מלי ערך ושיווי : **אלופי**. שר שלי כמו אל תבטחו באלוף (מיכה ו) : **[טו]** ברגש. ענין הקבוץ כמו למה רגשו (לעיל ב) : **[טז]** ישי. ענין חוב כמו לא ישיא אויב בו (לקמן פט) : **חיים**. בריאים כמו עד חיותם (יהושע ה) : **במגורם**. ענין מדור : **[יט]** מקרב. מלחמה כמו מכלי קרב (קהלת ט) : **[כ]** ויענם. ויכניעם כמו לענות מפני (שמות י') : **למו**. להם : **[כב]** וקרב. ומלחמה : **פתחות**. חרבות כמו ואת ארץ נמרוד בפתחיה (מיכה ה') : **[כג]** יהבך. ענין משא כן פי' רז"ל (ר"ה כז) : **יכלכלך**. יסבלך כמו ומי יכילנו (יואל ב') : **[כד]** שחת. קבר :

תהילים פרק-נו

[ב] שאפני. ענין בליעה כמו שאפה רוח (ירמיי ב') : **לוחס.** מלשון מלחמה. יחלצני. מלי לחץ ודחק : **[ז] יגורו.** יאספו כמו יגורו עלי עזים (לקמן נ"ט) : **יצפונו.** יסתירו לארוב כמו נצפנה לנקי (משלי א') : **עקבי.** מהלך רגלי : **[ח] הורד.** מלי ירידה : **[ט] בנאדך.** שם כלי משקה כמו נאד החלב (שופטים ד) :

תהילים פרק-נז

[ב] הוות. שבר : **[ד] שאפי.** ענין בליעה : **[ה] לבאים.** שם משמות האריה : **לוהטים.** ענין להב כמו אש לוהט (לקמן ק"ד) : **חדה.** חדודה : **[ז] רשת.** פח יקוש : **לפעמי.** לפסיעותי : **נפלו.** כמו יפלו עבר במקום עתיד : **[ט] כבודי.** היא הנשמה שהוא כבוד הגוף :

תהילים פרק-נח

[ב] האמנם. האמת : **[ג] עולת.** מלשון עולה : **תפלסון.** ענין יושר ועשי"ז יקרא מטה המשקל בשם פלס כי מיישר המשקל וכן פלס מעגל רגליך (משלי ה') : **[ה] חמת.** ארס כמו חמת תנינים יינם (דברים ל"ב) : **פתן.** מין נחש רע : **יאטס.** יסתום כמו אוטם אזנו (משלי כ"א) : **[ו] חובר חברים.** היודע לחש וכן וחובר חבר (דברים י"ח) : **[ז] מלתעות.** הם השנים הגדולים והוא מתהפך כמו ומאכלות מתלעותיו (משלי ל') : **[ח] ימאסו.** ימססו ובאה האל"ף במקום אות הכפל וכן אשר בזאו (ישעיה י"ח) ומשפטו בזזו : **יתמוללו.** יכרתו כמו ימולל ויבש (לקמן צ') : **[ט] שבלול.** שם שרץ מה : **תמס.** מלשון המסה : **[י] סירותיכם.** ענפי הקוצים כמו עד סירים סבוכים (נחום א') : **אטד.** הוא מצבת אילן הקוץ וכן ויאמר האטד אל העצים (שופטים ט) : **חי.** ענין בריאות כמו עד חיותם (יהושע ה') : **ישערנו.** מלי סערה ועם שהוא בשייץ : **[יא] חזה.** ראה : **פעמיו.** רגליו אשר צועד בהם :

תהילים פרק-נט

[ח] יביעון. ידברו כמו יביע אומר (לעיל י"ט) : **[י] אשמרה.** ענין המתנה כמו ואביו שמר את הדבר (ברא' ל"ז) : **[יא] בשוררי.** ענין ראיה והבטה : **[יב] הניעמו.** מלי נע ונד : **[יג] בחילך.** בכוחך : **[יד] מגננו.** מבטח לנו כגבור במגנו : **[יז] בגאונם.** מלשון גאווה : **[יח] ומאלה.** מקללה : **[יט] ומכחש.** רזון : **[כז] יניעון.** מלי נע ונד : **[כח] וילינו.** מלי תלונה : **[כט] מנוס.** מלי ניסה ובריחה :

תהילים פרק-ס

[א] שושן. שם כלי נגון עשויה בתמונת שושן : **[ב] עדות.** ענין קשוט ועדי וכן את הנזר ואת העדות (מ"ב י"א) : **[ג] בהצותנו.** ענין ריב ומלחמה כמו בהצותם על ה' (במדבר כ"ז) : **[ד] זנחתנו.** עזבתנו : **[ה] פרצתנו.** מלי פרצה : **[ו] אנפת.** מלשון אף וחמה : **[ז] תשובב.** ענין הנחה והשקט : **[ח] פצמתה.** ענין בקיעה ובדרז"ל בין פצים לחבירו (שבת פ"ב) : **[ט] תרעלה.** מלי ערל ואטום כמו ערלה אזנם (ירמיה ו') : **[י] נתתה.** כמו תתן עבר במקום עתיד ורבים כמוהו : **[יא] נס להתנוסס.** מלי נס וכלונס והוא ענין הרמה והגבהה כנס הגבוה : **[יב] קושט.** ענין אמת ותמים כמו קושט אמרי אמת (משלי כ"ב) : **[יג] יחלצון.** ענין שליפה והוצאה : **[יד] שכם.** סכות. הם שמות מקומות : **[טו] מחוקקי.** כן יקראו השרים ע"ש שהם נותנים החוקים וכן ומחוקק מבין רגליו (בראשית מ"ט) : **[טז] סיר.** קדרה : **[יז] נעלי.** מלי מנעול העשוי לסגור בו כמו מנעוליו ובריחיו (נחמיה ג') : **[יח] עלי.** בעבורי : **[יט] התרועעי.** מלי תרועה : **[כ] יא יובילני.** ענין הבאה כמו לרקמות תובל למלך (לעיל מ"ה) : **[כא] מצור.** מבצר חזק שאין לכבשו מבלי מצור : **[כב] נחני.** ענין הנהגה : **[כג] זנחתנו.** עזבתנו : **[כד] חיל.** כח ואומץ : **[כה] יבוס.** ענין דריכה ורמיסה :

תהילים פרק-סא

[א] נגינת. שם כלי נגון : **[ב] בעטוף.** מלשון עטיפה ולבישה : **[ג] מן.** ענין הזמנה כמו וימן (יונה ב') :

תהילים פרק-סב

{א} ידותון. שם כלי נגון : **{ב}** דומיה. ענין תקוה כמו דמינו אלהים חסדך (לעיל מ"ח) : **{ד}** תהותתו. מלי הוות ושבר : **כקיר**. גדר. ענין כותל בית וחצר : **{ה}** משאתו. ענין הרמה : **כזב**. ענין דבר הנפסק כמו אשר לא יכזבו מימיו (ישעיה נח) : **{יא}** בעושק. ענין גזל : **תהבלו**. מלשון הבל : **חיל**. עושר : **ינוב**. מלשון תנובה והצמחה :

תהילים פרק-סג

{ב} אשחרך. ענין דרישה כמו שוחר טוב (משלי י"א) : **כמה**. ענין חשק ותאוה ואין לו דומה : **ציה**. שממה : **ועיף**. ר"ל יבשה וכאלו תתאוה למים כאדם היעף : **{ג}** חזיתידך. ראיתידך : **עוזך**. על הארון יאמר וכמ"ש וארון עוזך (לקמן קלב) על שהראה בפלשתים עוז כח המקום כמ"ש בש"א : **{ו}** חלב. מיטב כמו ואכלו את חלב הארץ (בראשית מ"ה) : **ודשן**. ושמן : **ושפתי**. ענין אמירה כמו שפה אחת (שם יא) : **{ז}** אם. ר"ל באמת כמו כי אם תם הכסף (שם מ"ז) : **יצועי**. מלי מצעות המטה : **באשמורת**. הם שלש חלקי הלילה ודרך האדם להקיץ אז משינתו : **{י}** לשואה. ענין שממה : **{יא}** יגירוהו. ענין הזלה ושפיכה כמו וכמים הנגרים (ש"ב יד) : **מנת**. מלשון מנה ומתן : **{יב}** יסכר. הוא כמו יסגר וכן ויסכרו מעינות (בראשית ח) :

תהילים פרק-סד

{ב} בשיחי. ענין ספור התלאות : **{ג}** מסוד. ענין עצה הנעשה בסוד : **מרגשת**. ענין הקבוץ כמו למה רגשו גוים (לעיל ב) : **{ד}** שננו. חדדו כמו חציך שנונים (לעיל מ"ה) : **{ה}** לירות. להשליך כמו ירה בים (שמות טו) : **{ו}** למו. להם : **{ז}** עולות. עלילות : **תמנו**. כמו תממו וכן חסדי ה' כי לא תמנו (איכה ג) והוא מלי תם והשלמה : **{ט}** יתנודדו. מלי נדידה :

תהילים פרק-סה

[ב] דומיה. שתיקה : **[ג]** עדיך. אליך כמו תיגע עדיך (איוב ד) :
[ח] משביח. משקיט ומשפיל כמו בשוא גליו אתה תשבחם (לקמן פ"ט)
: שאון. המיית : **[י]** פקדת. ענין זכרון והשגחה : **ותשוקקיה**. מלי השקה
: פלג. אמת המים : **[יא]** תלמיה. ערוגות כמו על תלמי שדי (הושע ו)
: ריה. ענין שביעה : **ברביבים**. הוא המטר הדק כמו וכרביבים עלי עשב
(דברים ל"ב) : **תמוגגנה**. מלשון המגה והמסה : **[יב]** ומעגליך. מלי מעגל
ודרך והם העננים שהם לצד השמים ונאמר וחוג שמים יתהלך (איוב כב)
ולזה יקראו העננים מעגליו : **ירעפון**. ענין הזלה והטפה כמו יערוף כמטר
לקחי (דברים ל"ב) : **דשן**. שומן : **[יג]** נאות. ענין מדור : **[יד]** כרים.
כבשים : **יעטפו**. מלשון עטיפה ולבישה : **בר**. תבואה כמו לשבור בר
ממצרים (בראשית מב) : **יתרועעו**. מלי תרועה :

תהילים פרק-סו

[ה] עלילה. מלי מעללים ופעולות : **[ז]** תצפינה. מלי צפיה והבטה :
[ט] למוט. מלשון נטיה ומעידת הרגל : **[יא]** במצודה. ר"ל במאסר של
מבצר חזק כמו יבואהו במצודות (יחזקאל יט) : **מועקה**. צרה וצוקה כמו
מעיק תחתיכם (עמוס ב) : **במתנינו**. הוא המקום שחוגרים שם החגרה :
[יב] לרויה. לשביעה : **[יד]** פצו. פתחו : **[טו]** מחים. שמנים ובעלי מוח
: **[יט]** אכן. באמת :

תהילים פרק-סז

[ה] מישור. מלשון ישר : **תנחם**. תנהגם : **[ז]** יבולה. פריה וצמחה :
[ח] אפסי. קצות :

תהילים פרק-סח

[ב] יפוצו. ענין פוזור : **[ג]** כהנדוף. ענין דחיפה כמו עלה נדף (ויקרא כו)
: **כהמס**. מלשון המסה והמגה. דונג. שעה : **[ד]** יעלצו. ענין שמחה :
[ה] סולו. ענין הרמה והגבהה כמו סולו סולו המסילה (ישעיה סב) :
[ו] במעון. ענין מדור : **[ז]** בכושרות. מלשון כשר : **צחיחה**. ענין צמאון
ויובש כמו צחיח סלע (יחזקאל כד) : **[ח]** בצעדך. מלשון צעד ופסיעות :

בישימון. מלשון שממה : **[ט] נטפו**. מלשון נטיפה והזלה : **[י] תניף**. ענין הזלה והתכה כמו ונופת צופים (לעיל יט) : **ונלאה**. הוי"ו יתירה והוא ענין עייפות כמו ונלאתי כלכל (ירמיה כ) : **כוננתה**. מל' הכנה : **[יא] חיתך**. עדתך וכן וחית פלשתים (ש"ב כ"ג) : **[יב] המבשרות**. מלשון בשורה : **צבא רב**. חיל רב : **[יג] ידדון**. מלשון נדידה : **ונות**. מל' נוה ומדור : **שלל**. ענין ביזה : **[יד] שפתים**. הוא מקום עריכת ומושב הקדרות כמו שפות הסיר (יחזקאל כ"ד) : **נחפה**. מכוסה : **ואברותיה**. כנפיה כמו אבר כיונה (לעיל נ"ה) : **בירקרק**. גוון ירוק : **חרוץ**. מין זהב כמו ומחרוץ תבואתה (משלי ג') : **[טו] בפרש**. מל' הפרשה ופרוד : **תשלג**. מל' שלג : **בצלמון**. מל' צלמות ור"ל חושך : **[טז] הר בשן**. הוא מקום דשן ושמן כמ"ש שמעו וכו' פרות הבשן (עמוס ד'). **גבנונים**. מל' גב וגובה והנוני"ן באים להקטין כמו האמינון אחיד (ש"ב י"ג) : **[יז] תרצדון**. כמו תרקדון : **[יח] אלפי**. שרים וגדולים כמו אלופי יהודה (זכריה יב) : **שנאן**. כן יקראו מלאכי מרום : **[כ] יעמס**. ענין הטענת משא כמו אבן מעמסה (שם) : **[כב] ימחץ**. ענין רציצה ופציעה כמו מחצת ראש (חבקוק ג') : **[כג] ממצולות ים**. מעומק הים : **[כד] מנהו**. ענין הכנת מזון כמו מן הוא (שמות יז) : **[כו] שרים**. משוררים : **עלמות**. נערות : **תופפות**. מלשון תוף והוא כלי שיר : **[כח] צעיר**. קטן : **רודם**. ענין ממשלה כמו רדה בקרב אויביך (לקמן קי). רגמתם. ענין השלכת אבנים : **[ל] יובילו**. יביאו : **שי**. תשורה כמו יובל שי לה' (ישעיה י"ח) : **[לא] גער**. ענין צעקת נזיפה : **אבירים**. חזקים : **מתרפס**. ענין רמיסה ברגליה רפסה (דניאל ז') : **ברצי**. מל' רצוי : **בזר**. כמו פזר כי בומ"ף מתחלף וכן ורכוש להם יבזור (שם י"א) : **קרבות**. מלחמות כמו ביום קרב (לקמן ע"ח) : **[לב] יאתיו**. יבואו כמו אתא בוקר (ישעיה כ"א) : **חשמנים**. עניינו גדולים וחשובים וכן חשמונאי ובניו : **מני**. כמו מן : **תריץ**. מל' ריצה ורדיפה : **[לה] תנו**. אמרו כמו נתנו לדוד רבבות (ש"א י"ח) ויתכן שהוא מלשון שם יתנו צדקות ה' (שופטים ה') שהוא ענין ספור : **[לו] ותעצמות**. מל' עצמה וחוזק :

תהילים פרק-סט

[א] שושנים. שם כלי נגון עשויה בצורת שושנה : **[ג] ביון**. הוא הרפש שבקרקעית המים : **מצולה**. עומק המים : **ושבולת**. היא מרוצת המים כמו משבולת הנהר (ישעיה כז) : **[ד] נחר**. ענין יובש כמו ושכן חררים (ירמיה יז) : **מיחל**. מל' תוחלת ותקוה : **[ה] עצמו**. חזקו והוא מלשון עצם שהוא קשה וחזק : **מצמיתני**. ענין כריתה כמו לבקרים אצמית (לקמן ק"א) : **[ו] לאולתי**. מל' אויל ור"ל עבירות כי אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות : **נכחד**. נמנעו מלדעת אותם : **[ז] בי**. ר"ל על ידי : **[ט] מוזר**. מלשון זר : **[י] נפלו**. חנו ושכנו כמו על פני כל אחיו נפל (בראשית כ"ה) : **[יג] ישיחו**. ענין ספור דברים : **[יד] באמת**.

ענינו דבר מקויים : **[טז]** **תאטר**. ענין סתימה וסגירה ודוגמתו אטר יד ימינו (שופטים ג) : **[כא]** **ואנושה**. ענין חולי כאוב כמו ויאנש הילד (ש"ב יב) : **[כב]** **בברותי**. ענינו אכילה מועטת כמו הביאי הבריה (שם יג) : **ראש**. שם עשב מר כמו ראש ולענה (דברים כט) : **[כג]** **לפח**. לרשת : **[כד]** **המעד**. ענין השמטה והחלקה : **[כה]** **זעמד**. כעסך : **[כו]** **טירתם**. ארמונם כמו טירת כסף (ש"ה ח) : **נשמה**. שוממה : **[לב]** **משור פר**. כפל המלה בשמות נרדפים לתוספות ביאור וכן אדמת עפר (דניאל יב). מפריס. פרסות הרגל : **[לה]** **רומש**. הלוך הבריות קצרי הרגל קרוי רמיסה בלשון המקרא :

תהילים פרק-ע

[ב] **חושה**. מהר : **[ג]** **ויחפרו**. מלשון חרפה בהפוך : **יסוגו אחור**. יחזרו אחור כמו ולא נסוג ממך (לקמן פ) : **[ד]** **עקב**. בשכר כמו והיה עקב תשמעון (דברים ז) : **האח**. הוא ענין לשון שמחה : **[ו]** **ומפלט**. ענין הצלה : **תאחר**. מל' איחור והזמנה :

תהילים פרק-עא

[א] **חסיתי**. בטחתי : **[ג]** **מעון**. מדור : **ומצודתי**. ענין מבצר חזק : **[ד]** **וחומץ**. חומס וגוזל כמו אשרו חמוץ (ישעיה א') : **[ו]** **גוזי**. ענין הוצאה כמו ויגז שלוים (במדבר י"א) שהוציאם מן הים : **[יג]** **שוטני**. מל' שטן וקטרוג : **יעטו**. יעטפו כמו עוטה אור כשלמה (לקמן קי"ד) : **[יד]** **איחל**. אקוה : **[כ]** **מתהומות**. ענין עומק המים : **[כא]** **תרב**. תרבה : **[כד]** **תהגה**. תדבר כמו לא יהגו בגרונם (לקמן קט"ו) : **חפרו**. ענין כלימה :

תהילים פרק-עב

[ד] **וידכא**. ענין שבר וכתיתה : **עושק**. גזלן וחמסן : **[ו]** **גז**. מלשון גזיזה : **כרביבים**. טיפי המטר היורה כחץ והוא מלשון רובה קשת (בראשית כ"א) : **זרזיף**. ענין נטיפה ובדרז"ל זרזיפי דמיא (יומא פו) : **[ז]** **בלי**. מל' בליה והפסד : **[ח]** **וירד**. ענין ממשלה כמו ורדו בדגת הים (בראשית א')

: אפסי. קצות : **[ט]** ציים. ספינות כמו וצי אדיר (ישעיה ל"ג) : ילחנו. ענין הלכיקה בלשון כמו כלחוך השור (במדבר כ"ב) : **[י]** אשכר. תשורה ודורון כמו השיבו אשכרך (יחזקאל כ"ז) : **[יד]** מתוך. עניינו מחשבה רעה הטמונה בתוך הלב : **[טז]** פסת. ענין רבוי מלשון פשה תפשה (ויקרא י"ג) ועם שהוא בסמ"ך : בר. תבואה כמו לשבור בר (ברא' מ"ב) : **[יז]** ויציו. ענין פריחה כמו ויצץ ציץ (במדבר י"ז) : **[יז]** ינון. ענין שם שררה כמו ואחריתו יהיה מנון (משלי כ"ט) : **[יט]** יאשרהו. ענין שבח ותהלה כמו אשרי האיש (לעיל א')

תהילים פרק-עג

[א] לברי. ברור ונקי מעכירת עון : **[ב]** אשורי. הרגלים שפוסע בהן כמו לא תמעד אשוריו (לעיל ל"ז) : **[ג]** בהוללים. ענין סכלות כמו והתהוללו הרכב (ירמיה מ"ו) ור"ל רשעים כי אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות : **[ד]** חרצבות. קשרים ואסורים כמו פתח חרצבות רשע (ישעיה נ"ח) ור"ל תחלואים ומכאובות. ובריא. מלשון בריאות : **[ו]** אולם. ארמון : **[ז]** ענקתמו. מלי ענק והוא עדי הצואר : **[ח]** יעטף. מלי עטיפה ומכסה : **[ט]** שית. ענין שימה : **[י]** משכיות. ענין הבטה וכן מי יתן לשכוי בינה (איוב ל"ח) והוא הלב המביט וחושב הנולדות ומושכלות וקרוב הוא ללשון ארמי כי מצפה (בראשית ל') תרגומו סכותא : **[יב]** ימיקו. מלשון המקה והמסה : **[יג]** הלום. הנה כמו אל תקרב הלום (שמות ג') : **[יד]** ימצו. מלשון מציצה : **[טו]** למו. להם : **[טז]** השגו. גדלו כמו כארו בלבנון ישגה (לקמן צ"ב) : **[יז]** חיל. עושר כמו חיל כי ינוב (לעיל ס"ב) : **[יח]** תשית. תשים : **[יט]** למשוואות. ענין חושך כמו אמש שואה ומשוואה (איוב ל') : **[כ]** יטו. ספו. ענין כליון כמו ספתה בהמות (ירמיה י"ב) : **[כא]** בלהות. הוא הפוך מן בהלות : **[כב]** צלמם. דמותם : **[כג]** יתחמץ. מלשון חומץ ובא בדרך השאלה על הכעס : **[כד]** אשתונן. מלי שנון וחדוד : **[כה]** בער. שוטה וסכל : **[כו]** כלה. ענין תאוה : **[כז]** שארי. בשרי כמו אם יכין שאר לעמו (לקמן ע"ח) : **[כח]** הצמתה. ענין כריתה כמו עצמו מצמיתי (לעיל ס"ט) : **[כט]** זונה. ענין הסרה ועל שם זה נקראת המנאפת בשם זונה על אשר סרחה מדרכי הצניעות : **[ל]** מלאכותיך. מלשון מלאכה ומעשה :

תהילים פרק-עד

[א] זנחת. עזבת כמו זנח ה' מזבחו (איכה ב) : **[ב]** יעשן. הוא ענין כעס כי ע"י חמום הכעס נראה יוצא מהנחירים כמו עשן ואמר בלשון הנופל

באדם כדי לשבר את האוזן : **[ג]** פעמיך. הרגלים שפוסעין בהן וכן פעמי דלים (ישעיה כ"ו) : **למשואות**. ענין חושך : **[ד]** שאגו. צעקו : **מועדך**. מלי' וועד ואסיפה : **[ה]** בסבך. הענף נקרא סבך ע"ש שמסתבכים ונאחזים זה בזה כמו נאחז בסבך (בראשית כ"ב) : **קרדמות**. גרזנים : **[ו]** פתוחיה. ענינו החתירה והחקיקה של צורות ודקלים כמו פתוחי חותם (שמות כ"ח) : **בכשיל וכילפות**. שמות כלים עשויים לשבר בהם אבנים : **יהלומון**. ענין הכאה ושבירה כמו יהלמני צדיק (לקמן קמ"א) : **[ז]** שלחו. ענין הצתה והבערה : **חללו**. מלי' חולין : **[ח]** נינם. ענין שררה כמו ינון שמו (לעיל ע"ב) : **[ט]** עד מה. עד מתי וכן עד מה ה' תאנף לנצח (לקמן ע"ט) : **[י]** ינאץ. ענין בזיון : **[יא]** כלה. ר"ל מנע : **[יג]** פורת. ענינו הרצוף לחתיכות רבות כמו פור התפוררה ארץ (ישעיה כד). תנינים. תנים שם דג גדול שבים פרעה נקרא תנים כמ"ש בו התנים הגדול הרובץ וכו' (יחזקאל כט) ולכן יקראו המצרים תנינים : **[יד]** רצצת. ענף שבירה לחתיכות : **לויתן**. זה פרעה כי התנין הגדול הוא לויתן כמ"ש את התנינים הגדולים (בראשית א) והוא הלויתן ובת זוגו : **לצייס**. מלי' ציה ושממה : **[טו]** הובשת. מלי' יבש : **איתן**. ענין חוזק כמו איתן מושבך (במדבר כד) : **[טז]** הכינות. מלי' כן ובסיס : **[יז]** הצבת. העמדת : **קיצ**. ימות החמה : **וחורף**. ימות הגשמים : **[יח]** נאצו. ענין בזיון : **[יט]** לחית. ענין עדה וקבוץ וכן חית פלשתים (ש"ב כג) : **תורך**. מלי' תור והיא כנסת ישראל והמשילה לתור כמו שהמשילה ליונה כמ"ש יונתי בחגוי הסלע (ש"ה ב) : **[כ]** מחשכי. מלי' חושך : **נאות**. מדור : **[כב]** מני. כמו מן : **[כג]** שאון. ענין המיה :

תהילים פרק-עה

[ג] מועד. זמן : **[ד]** נמוגים. מלי' המגה והמסה : **תכנתי**. מלי' כן ובסיס : **[ה]** להוללים אל תהולו. ענין סכלות ורשע כמו קנאתי בהוללים (לעיל ע"ג) : **קרן**. ענף ממשלה והתחזקות שהקרן הוא לחוזק לבעלי הקרן : **[ו]** עתק. ענין חוזק כמו ידברו עתק (לקמן צד) : **[ז]** הרים. מלשון הרמה : **[ט]** חמר. משובח בטעם כמו תשתה חמר (דברים לב) : **מסך**. ענין מזיגה כמו מסכה יינה (משלי ט) : **ויגר**. ענין הזלה ושפיכה כמו מוגרים במורד (מיכה א) : **שמריה**. הוא הנופל בקרקעית הכוס אשר בו המשקה : **ימצו**. מלי' מציצה : **[יא]** אגדע. ענין כריתה וחתוך כמו שקמים גדעו (ישעיה ט) :

תהילים פרק-עו

[ג] בשלם. הוא ירושלים כמ"ש ומלכי צדק מלך שלם (בראשית יד) :
ומעונתו. מלשון מעון ומדור : **[ד] רשפי.** גחלים כמו רשפיה רשפי אש
(ש"ה ח') והוא מושאל לזוהר ברזל החיצים וכמו שיאמר בלהב חרב וברק
חנית (נחום ג') : **[ה] נאור.** מל' הארה : **אדיר.** חוזק : **[ו] אשתוללו.** ענץ
סכלות כמו מוליך יועצים שולל (איוב י"ב) : **נמו.** מל' תנומה : **[ז] ורסב.**
הוי"ו יתירה : **[ט] ושקטה.** ענין מנוחה : **[יא] שארית.** מל' שיור :
תחגור. מל' חגורה : **[יב] יובילו.** יביאו כמו לרקמות תובל למלך (לעיל
מ"ה) : **שי.** תשורה ודורון : **[יג] יבצור.** ענין מניעה כמו ועתה לא יבצר
מהם (בראשית י"א) : **רוח.** ענינו כעס וגאווה כמו ומושל ברוחו (משלי וז)
: **נגידים.** שרים ומושלים :

תהילים פרק-עז

[ג] ידי. לפי שהמכה מכה ביד קרוי מכה בלשון יד : **נגרה.** ענין הזלה
ושפיכה כמו ויגר מזה (לעיל ע"ה) : **תפוג.** ענין רפיון וחלישות כמו תפוג
תורה (חבקוק א') : **מאנה.** מל' מיאון : **[ד] אשיחה.** ענין ספור התלאות
כמו ישפוך שיחו (לקמן ק"ב) : **ותתעטף.** ענינו כפוף ומעונה כי מגודל
הצרה נראה כאלו מעוטף קצתו בקצתו בעבור הכפיפה : **[ה] נפעמתי.**
ענין שבירה והכאה כמו ותפעם רוחו (בראשית מ"א) והוא מלשון פעמון
שמקשקש ומכה : **[ז] ויחפש.** ענין חקירה : **[ח] יזנח.** ענין עזיבה :
לרצות. מלשון רצון : **[ט] האפס.** ענין כליון כמו אפס כסף (בראשית
מ"ז) : **גמר.** ענין השלמה : **[י] חנות.** מלשון חנינה : **קפץ.** ענין סגירה
כמו לא תקפוץ את ירך (דברים טו) : **[יא] חלותי.** מלשון חיל ורעדה :
שנות. השתנות : **[יג] והגיתי.** ענין מחשבה : **אשיחה.** ענין דבור ואמירה
: **[יז] יחילו.** ירגזו. ענין רתת ורעדה : **תהומות.** עומק הים : **[יח] זורמו.**
ענין שטף המים כמו מזרם הרים (איוב כד) : **עבות.** עננים כמו עב קל
(ישעיה יט) : **שחקים.** רקיעים : **חצציד.** מל' חץ : **[יט] בגלגל.** אופן
העגלה : **[כ] ושבילך.** ענין מסילה ודרך : **ועקבותיך.** עקב הרגל :
[כא] נחית. נהגת :

תהילים פרק-עח

[א] האזינה. ענין הקשבה : **[ב] אביעה.** ענין אמירה כמו יום ליום יביע
אומר (לעיל יט) : **[ד] נכחד.** ענין מניעה כמו ולא כחד ממנו (ש"א ג)
: **ועזוזו.** מל' עוז וחוזק : **[ז] כסלם.** בטחונם כמו אם שמתו זהב כסלי
(איוב לא) : **[ח] סורר.** סר מדרך הישר : **ומורה.** ענין מורד ומסרב :

ט **נושקי**. מזויינים כמו נושקי קשת ומגן (דה"ב י"ז) : **רומי**. ענין השלכה כמו פרש ורומה קשת (ירמיה ד') : **קרב**. מלחמה כמו המלמד ידי לקרב (לקמן קמ"ד) : **י** **מאנו**. לא רצו : **יג** **נד**. צבור ותל כמו נצבו כמו נד (שמות ט"ו) : **יד** **וינחם**. נהגם : **טו** **יבקע צורים**. סלעים : **טז** **נוזלים**. מל' הזלה ונטיפה : **יז** **למרות**. למרוד : **בציה**. במדבר שהוא ציה ושממה : **יט** **לערוך**. ענין סדור : **כ** **תת**. מל' נתיצה : **שאר**. בשר כמו אכלו שאר עמי (מיכה ג) : **כא** **ויתעבר**. מל' עברה וזעם : **נשקה**. מל' היסק והבערה : **כה** **אבירים**. חזקים : **צידה**. מזון : **כז** **בעזו**. בחזקו : **לא** **במשמניהם**. מל' שמן : **הכריע**. ענין הנפילה על ברכים : **לד** **ושחרו**. ענין דרישה כמו שוחר טוב (משלי יח) : **מ** **כמה**. ענין מספר מרובה : **יעציבוהו**. מלשון עצבון : **מא** **התנו**. ענין סימן ואות כמו והתנית תיו (יחזקאל ט) : **מד** **יאוריהם**. הם ברכות העשויות בידי אדם : **ונוזליהם**. מלשון הזלה ושפיכה ר"ל מים היורדים מעצמן : **מה** **ערוב**. תערובת מיני חיות : **וצפרדע**. שם מין שרץ המים : **מו** **לחסיל**. מין ארבה : **יבולס**. מלשון יבול ותבואה וכן ונתנה הארץ יבולה (ויקרא כ') : **מז** **יהרוג**. הוא לשון מושאל על השבירה : **ושקמותם**. מין אילן תאנה כמו ובולס שקמים (עמוס ז) : **בחנמל**. הוא מין ברד : **מח** **ויסגר**. ענין מסירה כמו לא תסגיר עבד (דברים כג) : **בעירם**. בהמתם. לרשפים. ענין להט ולהב : **נ** **יפלס**. ענין ישר כמו פלס מעגל רגליך (משלי ד) ועש"ז גקרא קנה המאזנים בשם פלס כי מיישר המשקל : **נתיב**. שביל ודרך : **לא חשך**. לא מנע : **וחיתם**. ובהמתם : **הסגיר**. ענין מסירה : **נא** **אונים**. ענין כח כמו מצאתי און לי (הושע יב) : **נה** **בחבל**. הוא קו המדה : **נז** **ויסגו**. ענין החזרה לאחור : **נח** **בבמותם**. מל' במה : **יקניאוהו**. מלשון קנאה והכעסה כמו הם קנאוני בלא אל (דברים לב) : **נט** **ויתעבר**. מל' עברה וזעם : **ס** **ויטוש**. ענין עזיבה : **סא** **עזו**. כן יקרא הארון ע"ש שהראה כח ה' בפלשתים להכות בהם כמ"ש בשמואל א : **סב** **ויסגר**. מסר : **סג** **הוללו**. בית החופה נקרא בדרז"ל הלולא (כתובות ה') ע"ש שמהללים ומשבחים שמה את החתן ואת הכלה : **ע** **ממכלאות**. מל' בית הכלא ומאסר והוא דיר הצאן שהמה כלואים בה : **עא** **עלות**. מגדלות עולליהן ר"ל מניקות : **עב** **ינחם**. ינהגם :

תהילים פרק-עט

א **לעיים**. ענינו תל וגל כמו לעי השדה (מיכה א') : **ב** **לחיתו**. הי"ו יתירה וכן וחיתו ארץ למינה (בראשית א) : **ד** **וקלס**. ענין לעג וחרפה כמו וקלסה לכל הארצות (יחזקאל כ') : **ה** **תאנף**. מל' אף וחימה : **ו** **אל הגוים**. על הגוים : **ט** **על דבר**. בעבור כמו ועל דבר כזבי (במדבר

כה) : **[יא] אנקת**. ענין צעקה וגניחה כמו באנוק חלל (יחזקאל כו) :
הותר. ענץ פתיחת הקשר :

תהילים פרק-פ

[א] אל שושנים. על שושנים והוא כלי נגון עשוי בצורות שושנה : **עדות**.
מלשון עדי וקשוט וכן את הנזר ואת העדות (מ"ב י"א) ור"ל המזמור הזה
היה לקשוט ולפאר לאסף : **[ב] הופיעה**. ענין הארה כמו הופיע מהר
פארן (דברים ל"ב) : **[ג] ולכה**. כמו ולך כך הוא במסרה ור"ל עליך :
[ה] עשנת. כמו תעשן והוא ענין כעס כמו יעשן אפך (לעיל ע"ד) :
[ו] שליט. שם מדה גדולה וכן וכל בשליש (ישעיה מ') : **[ז] מדון**. מלי דין
: **למו**. להם ר"ל עליהם : **[י] פנית**. ענין הסרה והפנוי מן המקום :
[יא] צלה. מלי צל : **אל**. ענין חוזק כמו ביד אל גוים (יחזקאל ל"א) :
[יב] תשלח. ענין התפשטות כמו ותשלח פארות (שם יז) : **קצירה**. ענפיה
כמו ועשה קציר כמו נטע (איוב יד) : **יונקותיה**. ענפים יונקים ורכים כמו
ויעל כיונק (ישעיה נ"ג) : **[יג] פרצת**. ענין שבירה : **גדריה**. כתליה :
וארוה. ענין לקיטה כמו אריתי מורי (ש"ה ה) : **[יד] יכרסמנה**. ענין
כריתה וכליון כי יחסלנו הארבה (דברים כ"ח) תרגמו ירושלמי ארי
יקרסם יתיה גובא ובמשנה שדה שקרסמוה נמלים (פאה פ"ב) והקו"ף
והכ"ף מתחלפים כי הם ממוצא אחד : **וזיז**. מלשון הזזה ותנועה : **שדי**.
כמו שדה : **[טו] נא**. עתה : **ופקד**. ענין השגחה : **[טז] וכנה**. מלי כן ובסיס
: **אמצתה**. מלי אומץ וחוזק : **[יז] כסוהה**. ענין כריתה כי לא תזמור
(ויקרא כ"ה) תרגומו לא תכסח וכן קוצים כסוחים (ישעיה ל"ג) :
[יט] נסוג. ענין החזרה לאחור כמו ונסוג מאחר אלהינו (שם נט) :

תהילים פרק-פא

[א] הגתית. כלי נגון הבא מגת : **[ג] נעים**. ענין מתיקות וערבות :
[ד] בכסה. ענין זמן מיועד כמו ליום הכסא יבוא (משלי ז') והה"א
תמורת האל"ף : **[ו] עדות**. מלשון עדי וקשוט וכן את הנזר ואת העדות
(מ"ב י"א). שפת. לשון עם ועם כמו שפה אחת (בראשית י"א) : **[ז] מסבל**.
ענין טעינת משא כמו והנושאים בסבל (נחמיה ד') : **שכמו**. כתיפיו. מדוד.
כלי בישול כקדרה וכיוצא וכן והכה בכיור או בדוד (ש"א ב) :
[ח] ואחלצך. ענין הוצאה ושליפה כמו חלוץ הנעל (דברים כ"ה) : **אענדך**.
מלי עניה ותשובה : **אבחנך**. מלי בחינה : **[ט] ואעידה**. ענין התראה כי
ע"פ רוב מתרין בעדים שלא יכחש : **[יב] לא אבה**. לא רצה :

[יג] בשרירות. במראה כמו אשורנו ולא קרוב (במדבר כ"ד) : **[יד] לו.** כמו אם וכן לו החייתם אותם (שופטים ח') : **[יז] מחלב.** ענין מיטב כמו ואכלו את חלב הארץ (בראשית מה) :

תהילים פרק-פב

[ב] תשאו. ענין חנופה וכן שאת פני רשע (משלי יח) : **[ד] פלטו.** ענין הצלה : **[ה] ימוטו.** מלשון הטיה :

תהילים פרק-פג

[ב] דמי. ענין שתיקה כמו לך דומיה תהלה (לעיל סה) : **תשקוט.** ענין מנוחה : **[ג] יהמיו.** מלי המיה : **[ד] יערימו.** מלי ערמה : **[ה] ונכחידם.** ענין כריתה כמו ותכחד מן הארץ (שמות ט) : **[ט] נלוה.** ענין חבור כמו הפעם ילוה אישי (בראשית כ"ט) : **[יא] דומן.** זבל ואשפה כמו כדומן על פני השדה (מ"ב ט) : **[יב] נסיכמו.** ענין שררה כמו נסיכי סיחון (יהושע י"ג) : **[יג] נירשה.** מלי ירושה : **נאות.** מדור : **[יד] שיתמו.** ענין שימה : **קש.** הוא תבן הדק : **[טו] וכלהבה.** שלהבת : **תלהט.** ענין שריפה כמו אש לוהט (לקמן קד) : **[טז] בסערך ובסופתך.** ענין רוח חזקה וגדולה : **[יז] קלון.** ענין בזיון והוא מלי קלוי באש (ויקרא ב') כי המתבייש פניו מאדימות כאילו נשרף באש, או הוא מלי קלות : **[יח] ויחפרו.** ענין בושה כמו וחפרה הלבנה (ישעיה כ"ד) :

תהילים פרק-פד

[א] הגתית. כלי נגון הבא מגת : **[ב] ידידות.** אהובות : **[ג] נכספה.** ענין תאוה כמו נכסוף נכספת (בראשית ל"א) : **כלתה.** אף הוא ענין תאוה וחשק כמו כלתה לתשועתך נפשי (לקמן קי"ט) : **[ד] ודרור.** שם עוף מה : **קן.** כן נקרא מדור העוף כמו יקרא קן צפור (דבר"י כ"ב). שתה. שמה : **אפרוחיה.** בניה הקטנים כמו אפרוחים או ביצים (שם) : **[ו] מסילות.** מלי מסילה ושביל : **[ז] יעטה.** ענין עטיפה ולבישה כמו כבגד יעטה (לקמן קט) : **מורה.** מלי הוראה ולמוד יהיה בדבר שיהיה : **[יא] הסתופף.** מלי סף ומזוזה : **מדור.** מלי דירה :

תהילים פרק-פה

[ב] רצית. מלשון רצון : **[ג]** נשאת. ענין מחילת העון : **[ד]** אספת. ענין הכנסה כמו ואין איש מאסף (שופטים י"ט) : **[ה]** עברתך. מלי עברה וזעם : **[ו]** תאנף. מלשון אף וחמה : **[ז]** לכסלה. מלי כסיל ור"ל לחטוא : **[ח]** נפגשו. ענין פגיעה : **[ט]** נשקו. מלשון נשיקה : **[י]** נשקף. ענין הבטה : **[יא]** יבולה. תבואתה ופריה : **[יב]** פעמיו. צעדיו כמו פעמי הכן (לקמן קי"ט) :

תהילים פרק-פו

[ו] האזינה. הטה אוזן לשמוע : **[ז]** והקשיבה. ענין שמיעה : **[ח]** הורני. ענין למוד : **[ט]** יחד. מלי חד ואחד : **[י]** תחתיה. ענין עומק ושפלות : **[יא]** עריצים. חזקים כמו אל נערץ (לקמן פ"ט) : **[יב]** אות. סימן ומופת :

תהילים פרק-פז

[ד] רהב. הוא מצרים כמ"ש בהם רהב הם שבת (ישעיה ל) ויקראו כן ע"ש גאותם והוא מלי ירהבו הנער בזקן (שם ג') : **[ה]** ליודעי. ענינו אהוב וחביב כמו ומודע לבינה תקרא (משלי ז') : **[ו]** ושרים. מלי שירה : **[ז]** כחוללים. שם כלי נגון כמו תוף וחליל (ישעיה ה). מעיני. מלי עיון ומחשבה :

תהילים פרק-פח

[א] מחלת. שם כלי נגון : **[ב]** לענות. להרים הקול בשיר כמו וענו הלויים וכו' קול רם (דברים כו) : **[ג]** איל. ענין כח כמו אל גוים (יחזקאל לא) : **[ד]** עוד. כמו עדיין וכן עוד היום גדול (בראשית כ"ב) : **[ה]** נגזרו. נכרתו כמו

נגזרנו לנו (יחזקאל לו) : **[ח]** וכל. הוי"ו במקום עם וכן ויוסף היה במצרים (שמות א) ר"ל עם יוסף שהיה במצרים : **משבריך**. הם גלי הים הנראים כמשברים מי הים וכן משברים יתחטאו (איוב מא) : **ענית**. מל' ענוי : **[ט]** מיודעי. אוהבי כמו אלופי ומיודעי (לעיל נה) : **למו**. להם : **[י]** דאבה. ענין עצבון כמו ודאבון נפש (דברים כ"ח) : **שטחתי**. ענין פרישה כמו משטח חרמים (יחזקאל כו) : **[יא]** רפאים. מל' רפיון וחלשות : **[יג]** נשיה. ענין שכחה כמו נשני אלהים (בראשית מ"א) : **[טו]** תזנח. תעזוב : **[טז]** אמיך. מלשון אימה ופחד : **אפונה**. מל' פנוי : **[יז]** בעותיך. מל' בעתה וחרדה כמו פלצות בעתתני (ישעיה כא) : **צמתתוני**. ענין כריתה כמו יצמיתם ה' (לקמן צד) : **[יח]** הקיפו. ענין סבוב : **[יט]** מיודעי. אוהבי : **מחשך**. מל' חושך :

תהילים פרק-פט

[ז] יערך. מלשון ערך ושווי : **אלים**. חזקים כמו אל גוים (יחזקאל לא) ור"ל מלאכי מעלה : **[ח]** נערץ. ענין חוזק כמו כגבור עריץ (ירמיה ב) : **בסוד**. ענין חבורה ואסיפה כמו ועל סוד בחורים (שם ו) : **[ט]** חסין. ענין חוזק כמו וחסון הוא כאלונים (עמוס ב) : **[י]** תשבחם. תשקיעם ותשפילים כמו משביח שאון ימים (לעיל סה) : **[יא]** זכאת. ענין כתיחה ושבירה : **[יג]** תבור וחרמון. שמות הרים גבוהים : **[טז]** תרועה. ענין התחברות וריעות וכן ותרועת מלך בו (במדבר כג) : **[יז]** יגילון. מל' גילה ושמחה : **[כ]** בחזון. במראה נבואה : **הרימותי**. מל' הרמה והתנשאות : **[כב]** תאמצנו. מל' אומץ וכח : **[כג]** ישיא. ענין הלואה כמו כי תשה ברעד (דברים כד) : **יעננו**. מל' ענוי : **[כד]** וכתותי. ענין רציצה ושבירה : **אגוף**. מל' מגפה : **[כז]** וצור. ענין חוזק : **[לג]** ופקדתי. ענין חסרון כמו ויפקד מקום דוד (ש"א כ) : **בשבת**. ר"ל מוסר פורעניות : **[לד]** אפיר. מל' הפרה וביטול : **[לו]** אכזב. מל' כזב ושקר : **[לט]** התעברת. מל' עברה וזעם : **[מ]** נארתה. ענין הרחקה כמו ניאר מקדשו (איכה ב) : **נזרו**. כתרו : **[מא]** גדרותינו. ענין כותל ומחיצה : **מחתה**. מושבר כמו חתתה קשתותם (ירמיה נא) : **[מב]** שסוהו. ענין רמיסה כמו מי נתן למשיסה (ישעיה מב) : **[מד]** צור. ענין חדוד כמו חרבות צורים (יהושע ה) : **[מה]** השבת. ענין בטול כמו שבת נוגש (ישעיה יד) : **מטהרו**. ענין זוהר כמו וכעצם השמים לטוהר (שמות כד) : **מגרתה**. ענין הפלה כי ויפל רוכבו אחור (בראשית מ"ט) תרגומו וימגר : **[מו]** עלומיו. נעוריו כמו בן מי זה העלם (ש"א ז) : **העטית**. ענין עטוף ולבישה כמו ועל שפם יעטה (ויקרא יג) : **[מח]** חלד. ענין זמן כמו האזינו כל יושבי חלד (לעיל מט) : **שוא**. על חנם וכן שוא שקד שומר (לקמן קכז) : **[נא]** כל רבים עמים. כמו כל עמים רבים : **[נב]** עקבות. ענף התאחרות וכן לא יעקבם (איוב לז) ע"ש שהעקב הוא אחרית הרגל וסופו :

תהילים פרק-צ

[א] מעון. מדור כמו השקיפה ממעון קדשך (דברים כו) : **[ב] ותחולל.** ענין יצירה כמו הן בעון חוללתי (לעיל נא) : **ארץ ותבל.** כשהם סמוכים יורה ארץ על המקום הבלתי מיושבת ותבל על מקום המיושבת : **[ד] ואשמורה.** הוא חלק משלשה חלקי הלילה נקראים אשמורה בלשון מקרא : **[ה] זרמתם.** ענין מרוצת המים כמ"ש כזרם מים (ישעיה כח) והושאל למרוצת השנים. יחלוף. ענין התחדשות כמו יחליפו כח (שם מא) : **[ו] יציץ.** יפריח : **ימולל.** ענין כריתה כמו כי אמילם (לקמן קיח). ויבש. ר"ל וכבר נעשה יבש וכן אתה קצפת ונחטא (ישעיה סד) : **[ח] עלומינו.** מלשון העלם וחסרון ידיעה : **[ט] פנו.** מלי פניה : **הגה.** ענין דבור כמו ולשוני תהגה (לעיל לה) : **[י] ורהבם.** ענין התחזקות כמו ירהבו הנער בזקן (ישעיה ג) : **גז.** ענין כריתה ותלישה כמו גזי נזרך (ירמיה ז) : **חיש.** מהר כמו חושה לעזרתי (לעיל לח) : **[יב] ונביא.** מלי הבאה : **[טז] והדרך.** מלי הדר ויופי : **[יז] נועם.** ענין מתיקות וערבות כמו ולחם סתרים ינעם (משלי ט) :

תהילים פרק-צא

[א] יתלונן. ענין התמדה וכן צדק ילין בה (ישעיה א) : **[ב] ומצודתי.** ענין מבצר חזק : **[ג] מפת.** מרשת : **יקוש.** מלשון מוקש : **הוות.** ענין שברון כמו הוה על הוה (יחזקאל ז) : **[ד] באברתנו.** בכנפיו : **צנה.** דומה הוא למגן : **וסחרה.** לבוש מברזל מסבבת הגוף סחור סחור : **[ו] באפל.** בחשך : **מקטב.** נקרא כן מענין כריתה כמו אהי קטבך שאול (הושע יג). ישוד. מלי שדידה וגזלה : **[ט] מעונך.** מלשון מעון ומדור : **[י] תאוונה.** ענין הזדמנות כמו והאלהים אנה לידו (שמות כא) : **[יא] לך.** עליך : **[יב] תגוף.** ענין הכאה כמו ונגפו אשה הרה (שם) : **[יג] שחל.** שם משמות האריה : **ופתן.** מין נחש : **כפיר.** ארי בחור : **ותנין.** מין נחש : **[יד] אשגבהו.** ענין התחזקות : **[טו] אחלצהו.** ענין הוצאה ושליפה :

תהילים פרק-צב

[ד] הגיון. ענין דבור : **[ז]** בער. שוטה כבהמה מלי' אנחנו ובעירנו (במדבר כ) : **[ח]** ויצו. יפריחו : **[יא]** כראים. שם חיה ראם : **[בלותי]**. מלי' בלילה וערבוב : **[רענן]**. ענין לחות ודשן כמו והיה עלהו רענן (ירמיה יז) : **[יב]** בשורי. ענין הבטה כמו אשורנו ולא קרוב (במדבר לב) : **[יג]** ישגה. יתרבה גדלו כמו ישגה אחו (איוב ח) : **[יד]** שתולים. נטועים : **[טו]** ינובון. מלי' תנובה והצמחה : **[דשנים]**. שמנים : **[ורעננים]**. ענין לחות ורטיבות כמו והיה עלהו רענן (ירמיה ז) :

תהילים פרק-צג

[א] התאזר. מלי' אזור וחגורה : **[ג]** דכים. מלשון דכא ושברון והם הגלים הקרואים משברים כמי"ש וכל משבריך (לעיל פח) ע"ש שמשברים מי הים : **[ד]** אדירים. חזקים : **[משברי ים]**. הם גלי הים : **[ה]** נאוה. מלשון נאוה ויופי כמו נאוה כירושלים (ש"ה ו) :

תהילים פרק-צד

[א] הופיע. ענין הארה כמו הופיע מהר פארן (דברים לג) : **[ג]** יעלו. ישמחו : **[ד]** יביעו. ענין אמירה כמו יום ליום יביע אומר (לעיל יט) : **[עתיק]**. דבור חזק כמו יצא עתיק מפיתך (ש"א ב') : **[יתאמרו]**. מלשון התרוממות וכן את ה' האמרת (דברים כו) : **[ה]** ידכאו. ענין כתיחה ושבירה : **[יענו]**. מלשון ענוי : **[יג]** להשקיט. ענין הנחה : **[יכרה]**. ענין חפירה כמו בור כרה (לעיל ז') : **[שחת]**. בור : **[יז]** דומה. ענין שתיקה כמו נאלמתי דומיה (לעיל לט) : **[יח]** מטה. מלשון הטיה : **[יסעדני]**. מלשון סעד ותמיכה : **[יט]** שרעפי. ענף מחשבה וכן בחנני ודע שרעפי (לקמן קלט) : **[ישעשעו]**. מלשון שעשוע ושמחה כמו ושעשע יונק (ישעיה יא) : **[כ]** הוות. ענין שברון : **[כב]** למשגב. לחוזק : **[כג]** אונם. ענין כח כמו מצאתי און לי (הושע יב) : **[יצמיתם]**. ענין כריתה כמו אותו אצמית (לקמן קא) :

תהילים פרק-צה

[א] לנו. הוא ענין זרוז כמו ועתה לכו ונהרגהו (בראשית לז) והלא בא אצלם. נריע. מלי תרועה : **[ד] מחקרי.** מלשון חקירה וחפוש : **ותועפות.** ענין גבהות ע"ש העוף אשר יעופף בגובה האויר : **[ה] עשהו.** ענין תקון כמו וימהר לעשות אותו (בראשית יח) : **[ו] עושנו.** ענין הרמה וגדולה כמו הוא עשך ויכוננך (דברים לב) : **[ז] אם.** כאשר וכן ואם יהיה יובל (במדבר לז) : **[ח] תקשו.** מלשון קשה : **[י] אקוט.** מלי קטטה ומריבה : **תועי.** ענין הפניה מדרך הישר כמו תעיתי כשה אובד (לקמן קיט) :

תהילים פרק-צו

[ב] בשרו. ענינו השמעת חדשות : **[ה] אלילים.** הוא מלשון אל ולא, ר"ל דבר מבלי תועלת וכן רופאי אליל (איוב יג) : **[ז] הבו.** תנו ור"ל תנו בפה ואמרו כמו ולא נתן תפלה (שם א) : **[ט] חילו.** מלשון חיל ורעד : **[יב] יעלוז.** ישמח : **שדי.** כמו שדה :

תהילים פרק-צז

[ב] וערפל. הוא עב הענן : **[ג] ותלהט.** ענין להב ושריפה כמו אש לוחט (לקמן קד) : **צרו.** אויביו : **[ד] ותחל.** מלשון חלחלה : **[ה] כדונג.** כשעוה : **נמסו.** ענין התכה והמגה : **[ז] המתהללים.** מלשון הלול ושבח : **[ח] בנות יהודה.** כפרי יהודה כמו קנת ואת בנותיה (במדבר לב) : **[ט] נעלית.** מלי מעלה ושבח :

תהילים פרק-צח

[ד] פצחו. פתחו פה כמו פצחו רננו יחדיו (ישעי נב) : **[ו] בחצוצרות.** שם כלי נגון : **[ח] ימחאו.** ענין הכאה לשמוח כמו יען מחאך יד (יחזקאל כה) :

תהילים פרק-צט

[א] ירגזו. ענין רעדה כמו רגזו ואל תחטאו (לעיל ד) : **[ה]** להדום. הוא שרפרף הכסא הנתון תחת רגלי היושב כמו הדום לרגליך (לקמן קי) : **[ח]** עלילותם. מעשיהם כמו אשר עולל לי (איכה א) :

תהילים פרק-ק

תהילים פרק-קא

[ג] דבר בליעל. מעשה איש בליעל : **סטים**. ענינו דברים הסרים מדרך הנכוחה כמו אל ישט אל דרכיה (משלי ז') : **[ד]** עקש. עקום : **[ה]** מלשני. מלשון מלשין והיו"ד יתירה : **אצמית**. ענין כריתה כמו וברעתם יצמיתם (לעיל צד) : **אוכל**. מלשון יכולת :

תהילים פרק-קב

[א] יעטוף. מלשון עטיפה ולבישה : **שיחו**. ענין ספור התלאות כמו אשיחה במר נפשי (איוב ז) : **[ד]** כמוקד. הוא מקום הבערת האש כמו על מוקדה (ויקרא ו') : **נחרו**. ענין יובש כמו נחר מפוח (ירמיה ז') : **[ז]** לקאת. ככוס. שמות עופות מצויות במדבר ובחרבות : **[ח]** שקדתי. ענין מהירות כי שוקד אני (שם א') : **בודד**. בדד ויחידי : **[ט]** מהוללי. ר"ל המתלוצצים בי כעל כסיל והוא מלשון הוללות וסכלות (קהלת א) : **[י]** ושקוי. מלשון משקה : **מסכתי**. ענין מזיגה כמו מסכה יינה (משלי ט') : **[יח]** הערער. מלשון הערה ר"ל המעורר בתפלה : **[כ]** השקיף. ענין הבטה : **[כא]** אנקת. ענין צעקת אנחה כמו באנוק חלל (יחזקאל כו) : **לפתח**. ענין התרת הקשר כמו מוסר מלכים פתח (איוב יב) : **[כד]** ענה. מלשון ענויים : **[כה]** תעלני. ענין סלוק כמו כעלות גדיש בעתו (שם ה') : **[כו]** לפנים. מתחלה כמו וזאת לפנים בישראל (רות ד') : **[כז]** יבלו. ענין רקבון וכמישה כמו ועלהו לא יבול (לעיל א') : **[כח]** הוא. ר"ל דבר העומד בהיותו ומתקיים : **יתמו**. מל' תם והשלמה : **[כט]** יכון. מל' הכנה :

תהילים פרק-קג

[א] קרבי. הם האיברים הפנימים כמו וקרבי לקיר חרש (ישעיה וז) :
[ג] עונכי. עונך והיו"ד יתירה וכן תחלואיכי חייכי המעטרכי נעוריכי
בכולם היו"ד יתירה והיא דרך צחות הלשון : **[ד] המעטרכי.** מלי עטרה
: **[ה] עדיך.** הפה תקרא כן כמו עדיו לבלום (לעיל ל"ב) : **[ו] עשוקים.**
מלשון עושק וגזל : **[ז] עלילותיו.** מעשיו : **[ט] יטור.** ענין שמירת האיבה
בלב כמו לא תקום ולא תטור (ויקרא יט) : **[י] גמל.** ענין תשלום השכר :
[יז] יצרנו. מלשון יצירה ובריאה :

תהילים פרק-קד

[ב] עוטה. ענין עטיפה כמו כבגד יעטה (לקמן קט) : **כשלמה.** כמלבוש :
כיריעה. כוילון : **[ג] המקרה.** ענין כסוי הבית כמו המה קרוהו (נחמיה
ג) : **עליותיו.** מלי עליה והוא חדר ממעל לחדר : **עבים.** עננים : **[ד] לוחט.**
שורף ומתלהב כמו ותלהטהו מסביב (ישעיה מב) : **[ז] יחפזון.** מלשון
חפזון ומהירות : **[יב] עפאים.** עלים כמו עפיה שפיר (דניאל ד) :
[יג] מעליותיו. מלשון עליה : **[טו] להצהיל.** ענין הארה כמו צהלה
ושמחה (אסתר א) : **יסעד.** ישען : **[יז] צפרים.** הוא שם כולל לכל העופות
: **יקננו.** מלשון קן ומדור : **חסידה.** שם עוף : **ברושים.** מין אילן סרק
: **[יח] ליעלים.** שם חיה יעל : **לשפנים.** שם חיה שפן : **[כ] תרמוש.** ענין
ההלוך והזזה ממקום למקום כמו ובכל החיה הרומשת (בראשית אי)
: **[כב] ואל מעונתם.** כמו ובמעונותם וכמוהו ואל הארון תתן (שמות כא)
ומשפטו ובהארון : **ירבצון.** היא השכיבה לנוח : **[כד] מה רבו.** מלת מה
באה להפלת הדבר כמו מה רב טובך (לעיל לא) : **רבו.** גדלו : **[כה] ידים.**
ר"ל מקום : **רמש.** ענין הזזה : **[כז] ישברון.** ענין תקוה כמו שברו על ה'
(לקמן קמו) : **[כט] תוסף.** כמו תאסף והוא ענין מיתה והכנסת הרוח אל
מקום גניזתו : **יגועון.** ענין מיתה : **[לב] ותרעד.** מלשון רעד ורתת :
[לד] יערב. ענין מתיקות כמו וערבה להי מנחת (מלאכי ג) : **שיחי.** דבורי
כמו שיח לארץ (איוב יב) : **[לה] יתמו.** מלשון תם והשלמה : **אינס.** אין
להם :

תהילים פרק-קה

[ט] לישחק. כמו ליצחק : **[יא]** חבל. מחוז וחלק כמו וחבל בני יהודה (יהושע יט) : **[יב]** מתי מספר. אנשי מספר : **[יד]** לעשקם. מלי עושק וגזל : **[טז]** מטה. על כי דרך להשען על המטה הושאל מלת מטה על השענה : **[יח]** ענו. מלי ענוים : **[כב]**. בשלשלאות כמו בכבלי ברזל (לקמן קמט) : **[כ]** ויפתחהו. ענין התרת קשרי המאסר כמו מוסר מלכים פתח (איוב יב) : **[כב]** בנפשו. ברצונו כמו אל תתנני בנפש צרי (לעיל כז) : **[כה]** להתנכל. ענין מחשבה רעה וערמה כמו ויתנכלו אותו להמיתו (בראשית לו) : **[כח]** מרו. ענין מרוד וסרוב : **[ל]** שרץ. ענין ההולדה עם הרבוי : **[צפדעים]**. הוא שרץ המים : **[לו]** אונם. ענין כח כמו מרוב אונים (ישעיה מ) : **[לז]** כושל. ענין נפילת התגברות ורפוי הכח ויאמר כן גם על הרבות העוני : **[לט]** למסך. כן יקרא הסכך אשר ממעל גם המחיצה לפנים כמו ואת מסך הפתח (שמות כז) והענין בלכתם הלך לפניהם ובנוחם סככם ממעל : **[מ]** שליו. מין עוף שמן : **[מא]** ויזובו. נטפו : **[מד]** ועמל. עושר האדם נקרא עמל כי בא בעמל רב וביגיעה :

תהילים פרק-קו

[ב] ימלל. מלשון מלה ודבור : **[ד]** פקדני. ענין השגחה וזכרון : **[ז]** וימרו. מרדו וסרבו : **[ט]** ויחרב. ענין יובש : **[יג]** חכו. ענין המתנה כמו לכן חכו לי (צפניה ג) : **[יד]** בישימון. במדבר שממה : **[טו]** רזון. מלי תות וכחשות : **[טז]** ויקנאו. ענין כעס כמו הם קנאוני (דברים לב) : **[יח]** תלהט. ענין להבה : **[יט]** למסכה. דבר הניתך ממתכת כמו אלהי מסכה (שמות לד) : **[כ]** וימירו. מלשון תמורה וחלוף : **[כה]** וירגנו. ענין תלונה ותרעומות כמו דברי נרגן (משלי יח) : **[כז]** ולזרותם. לפזרם כמו תזרם לרוח (יחזקאל ה') : **[כח]** ויצמדו. ענין דבוק וחבור כמו צמיד פתיל (במדבר ט) : **[כט]** ותפרץ. ענין התחזקות כמו מה פרצת (בראשית לח) : **[ל]** ויפלל. ענין דין ומשפט כמו ונתן בפלילים (שמות כא) : **[לז]** ותעצר. ענין מניעה : **[לב]** ויקציפו. מלשון קצף : **[לג]** המרו. מרדו וסרבו : **[לח]** רוחו. ענין דבור כמו וברוח שפתיו (ישעיה יא) : **[לבטא]**. ענין אמירה כמו לבטא בשפתים (ויקרא ה) : **[לה]** ויתערבו. מלי תערובות : **[לו]** עצביהם. כן יקראו הגלולים כי מעציב לב עובדיו צועקים אליו ואינם נענים : **[לח]** ותחנף. תתחייב ותרשיע כן תרגומו וכן יחניף את הארץ (במדבר לב) : **[לט]** ויזנו. ענין הסרה ועשי"ז תקרא המנאפת זונה כי סרתה מדרכי הצניעות : **[מ]** ויתעב. מלשון תועבה : **[מב]** וילחצום. מלשון לחץ ודחק : **[מג]** ימרו. מרדו וסרבו : **[וימכו]**. ענין דלות ושפלות כמו ואם מך הוא (ויקרא כז) : **[מו]** שוביהם. מלשון שביה : . (ו) ממצוקותיהם. מלשון צוקה וצרה :

תהילים פרק-קז

[ז] **וידריכם**. ענין הלוך : **[ט]** **שוקקה**. ענין תאוה כמו ונפשו שוקקה (ישעיה כט) : **[י]** **וצלמות**. צלו של מות והוא ענין חושך כחשכת הקבר : **[יא]** **המרו**. מלשון מרי ומרד : **נאצו**. ענין בזיון : **[יד]** **ומוסרותיהם**. ענין קשור הרצועות : **ינתק**. ענין העתק כמו נתקתי מוסרותיך (ירמיה ב) : **[טז]** **ובריחי**. כעין מטה לרוחב הדלתות לסגרים : **גדע**. ענין כריתה כמו שקמים גדעו (ישעיה ט) : **[יז]** **אילים**. ר"ל חוטאים : **[כ]** **משחיתותם**. מל' שחת ובור : **[כד]** **במצולה**. עומק הים : **[כו]** **תתמוגג**. מלשון המגה והמסה : **[כז]** **יחוגו**. ענין רקוד ותנועה חזקה כמו המון חוגג (לעיל מב) : **תתבלע**. ענין השחתה כמו בלע ה' ולא חמל (איכה ב') : **[כט]** **לדממה**. ענין שתיקה כמו קול דממה (מ"א יט) : **ויחשו**. ענין שתיקה כמו עת לחשות (קהלת ג') : **[ל]** **מחוז**. גבול וכן עם שאול עשינו חוזה (ישעיה כח) : **[לג]** **לצמאון**. למקום צמא ויובש : **[לה]** **לאגם**. שם מקום כניסת המים : **ציה**. שממה : **[לט]** **וישוחו**. ענין שפלות כפיפות כמו תחתיו שחחו עוזרי רהב (איוב ט) : **מעוצר**. ענין העכבה כמו נעצרה נא אותך (שופטים יג) : **[מ]** **נדיבים**. ר"ל שרים בעלי מתן : **[מב]** **קפצה**. סגרה כמו אם קפץ באף רחמיו (לעיל עז) :

תהילים פרק-קח

[ב] **כבודי**. כן תקרא הנשמה : **[ג]** **שחר**. בקר : **[ד]** **בלאומים**. באומות **[ז]** **יחלצון**. ענין הוצאה : **[ח]** **שכם**. ענין חלק כמו כי תשימני שכם (לעיל כא) : **[ט]** **מחוקקי**. השרים נקראים מחוקקים כי הם ישימו החוקים : **[י]** **סיר**. קדרה : **נעלי**. מלשון מנעול הסוגר : **עלי פלשת**. כמו על פלשת : **אתרועע**. מל' תרועה : **[יא]** **יובילני**. ענין הבאה : **נחני**. נהג אותי : **[יב]** **זנחתנו**. עזבתנו : **בצבאותינו**. בצבא היוצא במלחמה : **[יג]** **הבה**. תנה : **עזרת**. כמו עזרה : **[יד]** **חיל**. כח ואומץ : **יבוס**. ענין רמיסה ודריסה כמו כפגר מובס (ישעיה יד) :

תהילים פרק-קט

[א] תחרש. ענין שתיקה כמו החרש יחרש (במדבר ל) : **[ד] ישטנוני.** מלשון שטנה וענינו איבה ושנאה : **[ו] הפקד.** ענין מנוי גזברות : **[יא] ינקש.** מל' מוקש : **נושה.** המלוה כמו והנושה בא לקחת (מ"ב ד). ויבוזו. לשון בזה ושלל : **יגיעו.** העושר הבא ע"י עמל ויגיעה : **[יג] אחריתו.** בנו וכן ולא לאחרייתו (דניאל יא) : **ימח.** ענין מחיקה : **[טז] ונכאה.** ענין שבירה כמו ונכה רוח (ישעיה סו) : **[יח] כמדו.** ענין מלבוש מה כמו ומדו בד (ויקרא ו') : **[יט] יעטה.** ענין עטיפה וכן עוטה אור כשלמה (לעיל קד) : **ולמזח.** ענין חגירה כמו ומזיח אפיקים רפה (איוב יב) : **[כ] שוטני.** אויבי ושונאי : **[כג] ננערתי.** ענין הטרוד והתנועה החזקה כמו חצני נערתי (נחמיה ה) שר"ל הייתי מנענע חצני בתנועה חזקה : **[כד] כחש.** ענין רזות : **[כה] יניעון.** מלשון תנועה : **[כט] כמעיל.** שם מלבוש מה :

תהילים פרק-קי

[א] הדום. הוא שרפרף הכסא הנתון תחת רגלי היושב כמו והשתחו להדום רגליו (לעיל צט) : **[ב] מטה.** ר"ל משען כמטה שנשענין עליה : **רדה.** ענין ממשלה כמו וירד מים עד ים (לעיל ע"ב) : **[ג] חילך.** מל' חיל וכח : **משחר.** ענין דרישה כמו משחרי לטרף (איוב כד) : **[ד] על דברתי.** על ענין כמו על דברת בני אדם (קהלת ג') והיו"ד יתירה : **[ה] מחץ.** ענין הכאה ופציעה כמו מחצתי ואני ארפא (דברים לב) : **[ו] גויות.** גופות בני אדם כמו ושבת לגו כסילים (משלי כו) : **רבה.** גדולה :

תהילים פרק-קיא

[א] בסוד. ענין עצה כי נעשית בסוד לבל יגלה, או הוא מל' יסוד כי העצה למעשה היא כמו היסוד להבנין : **[ה] טרף.** ענין מזון כמו הטריפני לחם חוקי (שם ל) והושאל ממזון החיה הבאה על ידי טרף :

תהילים פרק-קיב

[ה] יכלכל. ענין ספוק הצורך כמו וכלכלו את המלך (מ"א ד) : **[ח] סמוך.** ענין השענה : **[ט] קרנו.** חזקו וממשלתו : **[י] יחרק.** ענינו שחיקת

וטחינת השנים אלו באלו בהתקצף האדם על חבירו כמו ויחרקו שן
(איכה ב) :

תהילים פרק-קיג

[ג] ממזרח שמש. ממקום זריחת השמש : **עד מבואו**. עד מקום שקיעתו
והוא פאת המערב : **[ה]** המגביהי. היו"ד יתירה וכן המשפילי מקימי
להושיבי מושיבי ואמרו כי תוספת היודי"ן הוא מצחות ה' :
[ז] מאשפות. ענין דומן וזבל :

תהילים פרק-קיד

[א] לועז. כל שפת לשון עם זולת לשון הקודש תקרא לועז ובמשנה קורין
אותה ללועזות בלע"ז (מגילה יז) : **[ג]** יסוב. מלשון סבוב : **[ד]** רקדו.
קפצו : **[ז]** חולי. ענין יצירה כמו באין תהומות חוללתי (משלי ח) והיו"ד
נוספת : **[ח]** ההופכי. היו"ד יתירה : **אגם מים**. הוא מקום כניסת המים
: **חלמיש**. הוא סלע קשה כמו ושמן מחלמיש צור (דברים לב) : **למענינו**.
מל' מעין והוי"ו יתירה :

תהילים פרק-קטו

[ב] נא. עתה : **[ד]** עצביהם. כן תקרא צורת הגלולים : **[ו]** יריחון. מלשון
ריח : **[ז]** ימישון. מלשון משוש ונגיעה בדבר מה וכן אולי ימושני אבי
(בראשית כז). יהגו. ענינו קול צפצוף וכן אהגה כיונה (ישעיה לח) ר"ל
אפילו קול צפצוף בעלמא אין בהם : **בגרונם**. בצוארם : **[יז]** דומה. הוא
הקבר שהוא מקום דממה ושתיקה ונשמת הרשע כאלו תרד אל הקבר
עם הגוף ותאבד עם הגוף ונקרא יורד דומה בעבור זה :

תהילים פרק-קטז

[ג] אפפוני. ענין סבוב כמו אפפו עלי רעות (לעיל מ) : **חבלי**. ענין מכאוב כמו צירים וחבלים (ישעיה י"ג) : **ומצרי**. מלשון צרה : **[ד]** **אנה**. ענין בקשה והודאה כמו אנא חטא העם (שמות לב) והה"א הוא במקום האל"ף : **[ו]** **פתאים**. מלשון פתי וסכל : **[ז]** **למנוחיכי**. היו"ד יתירה וכן עליכי : **[ח]** **חלצת**. ענין הוצאה ושליפה כמו בצרה קראת ואחלצך (לעיל פ"א) : **[יא]** **בחפזי**. מלשון חפזון : **כוזב**. משקר : **[יב]** **תגמולוהי**. תגמוליו ועל דרך לשון ארמי עלוהי כמו עליו : **[יד]** **נא**. כמו עתה וחוזר הוא על מלת אשלם : **[טו]** **יקר**. עניינו קשה וכן ויקר פדיון נפשם (לעיל מ"ט) : **[טז]** **אנה**. הוא כענין הודאה בין הודאה על החסד ובין הודאה ובקשה על חטא כמו אנא חטא העם הזה (שמות לב) : **פתהת**. ענין התרת הקשר : **למוסרי**. קשורי רצועי המאסר כמו ומוסרות ערוד מי פתח (איוב לט) : **[יט]** **בתוככי**. היו"ד יתירה :

תהילים פרק-קיז

תהילים פרק-קיח

[ה] **המצר**. מלי צר ודחק : **[י]** **אמילם**. ענין כריתה כמו ימולל ויבש (לעיל צ) : **[יב]** **כדבורים**. שם מין שרץ העוף שעושים הדבש : **דעכו**. ענין ניתור וקפיצה והוא כבוי האש שהשלהבת קופצת ממנה וכן ידעך נרו (משלי כ) : **[יד]** **עזי**. ענין חוזק והיו"ד יתירה : **וזמרת**. מלשון זמר ושבח : **ויהי לי**. כמו היה לי וכן ויעזוב את עבדיו (שמות ט) ומשפטו עזב : **[טו]** **חיל**. מלשון כח ואומץ : **[כא]** **עניתני**. מלשון עניה ותשובה : **[כב]** **פנה**. זוית : **[כג]** **נפלאות**. מכוסה ונעלם כמו והוא פלאי (שופטים יג) : **[כד]** **נגילה**. מלי גילה ושמחה : **[כז]** **אסרו**. קשרו : **חג**. הקרבן נקרא חג על כי רוב הקרבנות באים בחג : **בעבותים**. בחבלי עבות : **קרנות**. הם הבליטות שבראש המזבח :

תהילים פרק-קיט

[א] **אשרי**. ענינו הלול ושבח : **תמימי**. מלשון תם. (ב) נוצרי. שומרי : **עדותיו**. הם המצות שהם לעדות על חדוש העולם כשבת ומועדים וכיוצא

: **[ה] אחלי**. ענין בקשה כמו אחלי אדוני לפני הנביא (מ"ב ה) :
: **[י] תשגני**. מלשון שגגה ומשגה : **[יא] צפנתי**. ענין הטמנה :
: **[טו] אשיחה**. ענין דבור : **[טז] אשתעשע**. ענינו התעסקות בדבר מה
לשמוח כמו ושעשע יונק (ישעיה יא) : **[יח] גל**. מלשון גלוי : **[כ] גרסה**.
ענין שבירה כמו ויגרס בחצץ שני (איכה ג) : **לתאבה**. כמו לתאווה :
: **[כא] השוגים**. מלשון שוגג ומשגה : **[כב] גל**. גלגל וסבב : **ובוז**. בזיון :
: **[כח] דלפה**. ענין הטפה כמו דלף טורד (משלי כז) : **מתוגה**. מל' יגון :
: **[לב] ארוץ**. מל' ריצה ורדיפה : **[לג] הורני**. ענין למוד כמו את מי יורה
דעה (ישעיה כח) : **עקב**. ענין סוף ואחרית ע"ש שהעקב הוא סוף הגוף
ובעבור זה יקרא גם השכר בלשון עקב כמ"ש והיה עקב תשמעון (דברים
ז) כי השכר הוא סוף המעשה : **[לה] בנתיב**. ענין שביל ומסילה :
: **[לו] בצע**. אהבת הממון כמו שונאי בצע (שמות יח) : **[לט] יגורתי**. ענין
פחד כמו ויגר מואב (במדבר כ"ב) : **[מג] תצל**. ענין הסרה וכן אשר הציל
אלהים מאבינו (בראשית לא) : **[נא] הליצוני**. מלשון לץ : **[נג] זלעפה**.
ענין בעתה ורעדה כמו ורוח זלעפות (לעיל יא) : **[נח] חליתי**. ענין בקשה
כמו ויחל משה (שמות לב) : **[ס] חשתי**. ענין מהירות כמו ימהר יחישה
מעשהו (ישעיה ה') : **התמהמהתי**. ענין התעכבות כמו אם יתמהמי חכה
לו (חבקוק ב) : **[סא] חבלי**. ענין סיעה וחבורה כמו חבל נביאים (ש"א י'
: **עודני**. ענין ביזה ושלל כמו בבקר יאכל עד (בראשית מא) : **[סז] אענה**.
מלשון עינוי : **[סט] טפלו**. ענין חבור כמו ותטפול על עוני (איוב יד) :
: **[ע] טפש**. ענין שומן כי השמן לב העם הזה (ישעיה ו) תרגומו טפש לבא
ומזה קראו לכסיל טפש : **[עד] יחלתי**. קויתי : **[עח] עותוני**. מלשון עון
: **[פא] כלתה**. ענין תאוה וחשק כמו נכספה וגם כלתה נפשי (לעיל פד) :
: **[פב] כלו עיני**. המתאוה לדבר מה ומתאחרת לבוא נקרא בלשון המקרא
כליון עינים כמו ועיניך רואות וכלות וגוי (דברים כח) : **[פג] כנאד**. שם
כלי ישימו בו היין : **בקיטור**. ענין עשן והבל כמו כקיטור הכבשן (בראשית
יט) : **[פה] כרו**. חפרו : **שיחות**. בורות כמו כרו לפני שיחה (לעיל נו) :
: **[צה] קוו**. מלשון תקוה : **[קא] כלאתי**. מנעתי כמו ויכלא הגשם
(בראשית ח) : **[קב] הורתני**. ענין למוד : **[קג] נמלצו**. מל' מליצה : **לחכי**.
מלשון חיד : **[קה] לנתיבתי**. ענין שביל ומסילה : **[קז] נעניתי**. ענין
הכנעה כמו לענות מפני (שמות יד) : **[קי] פח**. רשת הלוכד : **תעיתי**. הסר
מדרך הישר והולך בדרך אחר קרוי תועה : **[קיב] עקב**. ענין סוף כעקב
שהוא סוף הגוף : **[קיג] סעפים**. ענין מחשבה כמו על שתי הסעיפים
(מ"א י"ח) : **[קטו] מרעים**. רשעים : **[קטז] משברי**. ענין תוחלת ותקוה
כמו שברו על ה' (לקמן קמו) : **[קיז] ואשעה**. ענין ספור כי ויספר תרגומו
ואשתעי וכן ונשתעה ונראה יחדו (ישעיה מא) : **[קית] סלית**. ענין רמיסה
כמו סלית כל אבירי : **שוגים**. מלשון שגגה : **תרמיתם**. ענין ערמה כמו
ותרמית לבם (ירמיה יד) : **[קיט] סיגים**. כסיגים והוא פסולת הכסף :
השבת. ענין ביטול : **[קכ] סמר**. מלשון מסמר ויתד ועניינו התקשות וכן
תסמר שערות בשרי (איוב ד) : **[קכא] לעושקי**. מל' עושק וגזל :
: **[קכב] ערוב**. ענין מתיקות כמו קולך ערב (ש"ה ב) ור"ל היטיב והכשר וכן
ה' עשקה לי ערבני (ישעיה לח) : **[קכג] עיני כלו**. תאוה המתאחרת קרוי

כליון עיניים : [\[קכז\]](#) ומפז. הוא הזהב הטוב : [\[קכח\]](#) ישרתי. מלשון ישר : [\[קכט\]](#) פלאות. מכוסה ונעלם כמו והוא פלאי (שופטים י"ג) : [\[קל\]](#) פתיים. כסילים : [\[קלא\]](#) פערתי. ענין פתיחה כמו ופערה פיה (ישעיה ה) : ואשאפה. עניינו ההמשכה אל בית הבליעה כמו שאפה רוח (ירמיה ב) : יאבתי. כמו תאבתי והוא ענין תאווה : [\[קלב\]](#) פעמי. ענין צעדה והלוך : און. ענין דבר שאין בו ממש והם החטאיי והעונות : [\[קלו\]](#) פלגי מים. אמות המים ויקראו כן ע"ש שדרכם להתפלג ולהתפרד ללכת אילך ואילך : [\[קלט\]](#) צמתתני. ענין כריתה כמו יצמיתם ה' (לעיל צד) : קנאתי. ענין כעס כמו הם קנאוני בלא אל (דברים לב) : [\[קמ\]](#) צרופה. ענין הזכות והטוהר מבלי פסולת ומושאל הוא מלשון צרוף כסף : [\[קמא\]](#) צעיר. עניינו קטן ושפל : [\[קמג\]](#) ומצוק. מלשון צוקה וצרה : [\[קמז\]](#) בנשף. בלילה כמו את נשף חשקי (ישעיה כא) : ואשועה. ואצעק : [\[קמח\]](#) אשמורות. חלק מחלקי הלילה קרוי אשמורה כמו ויהי באשמורת הבוקר (שמות יד) : [\[קנ\]](#) זמה. ענין דבר תיעוב ומעשה רעה כמו זמה היא (ויקרא כ) : [\[קנג\]](#) וחלצני. ענין הוצאה ושליפה כמו חלוץ הנעל (דברים כה) : [\[קנח\]](#) ואתקוטטה. ענין מריבה כמו אקוט בדור (לעיל צה) : [\[קסב\]](#) שלל רב. בזה רבה וגדולה : [\[קסג\]](#) ואתעבה. מלשון תעוב : [\[קסו\]](#) שברתי. ענין תקוה כמו שברו על ה' (לקמן קמו) : [\[קעא\]](#) תבענה. ענין אמירה כמו יביע אומר (לעיל יט) : [\[קעב\]](#) תען. ענין הרמת קול כמו וענו הלויים וגוי קול רם (דברים כז) : [\[קעד\]](#) תאבתי. ענין תאווה :

תהילים פרק-קכ

[\[ד\]](#) שנונים. חדודים כמו שננו כחרב לשינם (לעיל סד) : [\[ה\]](#) משך. שם אומה ונזכרת בתורה וקדר הם ממלכות ישמעאל ורוב הגולה המה ביניהם :

תהילים פרק-קכא

[\[א\]](#) למעלות. כמו המעלות והלמ"ד במקום ה"א הידיעה : אל ההרים. כמו על ההרים. מאין. מאיזה מקום וכן מאין אתם (בראשית כט) : [\[ג\]](#) למוט. מלשון נטיה ומעידה : ינום. מלשון תנומה והוא שינה מועטת וקלה : [\[ו\]](#) ישליו. מלשון שלוח : [\[ז\]](#) בחילך. היא החומה הנמוכה אשר מחוץ להחומה הגבוהה וכן ויאבל חיל וחומה (איכה ב) : בארמנותיך. ענין היכלות ופלטרין :

תהילים פרק-קכב

[א] היושבי. היו"ד יתירה : **[ב] גברתה.** היא אשת האדון כמו מפני שרי גברתי (בראשית יז) : **[ד] השאננים.** ענין ההשקט והמנוחה כמו שאנן מואב (ירמיה מח) : **לגאיונים.** היא מלה מורכבת מלשון גאווה ומלשון אונאה וגזל כמו ואיש לא יונה (יחזקאל יח) :

תהילים פרק-קכג

[ג] שבט. ענין ממשלה על כי ביד המושל שבט המוסר לייסר המחויב וכן לא יסור שבט מיהודה (בראשית מט) : **גורל.** הנחלה שנפל לגורלם לחלקם ועל כי על פי רוב מחלקים נחלה בגורל אמר לשון גורל :

תהילים פרק-קכד

תהילים פרק-קכה

[ה] והמטים. מלשון נטיה : **עקלקלותם.** ענין עקמימות כמו ארחות עקלקלות (שופטים ה) :

תהילים פרק-קכו

[א] בשוב. מלשון השבה : **שיבת.** מלשון שבי : **[ד] שובה.** מלשון השבה : **שביתנו.** מלשון שבי : **סאפיקים.** עניינו מים הנגרים בחוזק כמו אפיקי מים (לעיל מב) : **בנגב.** ענין יובש כמו ארץ הנגב נתתני (יהושע טו) :

[ו] משך. מלשון משיכה והולכה : **אלומותיו**. ענין אגודות תבואה כמו מאלמים אלומים (בראשית לו) :

תהילים פרק-קכז

[א] שקד. ענין המהירות והשתדלות כמו שקדו ושמרו (עזרא ח) :
[ב] מאחרי. מלשון איחור והעכבה : **שבת**. מלשון ישיבה : **לידו**. מלשון נדידה : **שנא**. כמו שנה בה"א : **[ה] אשפתו**. הוא הנרתק אשר ישימו בו את החיצים וכן אשפתו כקבר פתוח (ירמיה ה) : **בשער**. דרך החכמים והשופטים לשבת בשער וכן אמת ושלוש שפטו בשעריכם (זכריה ח) :

תהילים פרק-קכח

[ג] ברכתי. עניינו עבר וצד כירך הזה שהוא בצד האדם וכן על ירך המזבח (ויקרא ד) : **כשתילי זיתים**. כנטיעות של זיתים כמו והיה כעץ שתול (לעיל א) :

תהילים פרק-קכט

[ב] יכלו. מלשון יכולת : **[ג] גבי**. כן נקרא אחורי הגוף כמו וכל בשרם וגביהם (יחזקאל י') : **למעניתם**. הוא הקו אשר יחרוש החורש באורך השדה וחוזר וחרוש אצלו כמדתו עד כלות השדה וכן כבחצי מענה צמד שדה (ש"א י"ד) : **[ד] קצץ**. ענין כריתה וחתוך כמו וקצץ פתילים (שמות לט) : **[ה] ויסוגו אחור**. ענין החזרה לאחור כמו לא נסוג אחור (ש"ב א) : **[ו] כחציר**. כעשב : **שקדמת**. מל' קודם : **שלף**. ענין תלישה והוצאה ממקומו כמו שלף איש נעלו (רות ד) : **[ז] וחצנו**. שולי הבגד יקרא חוצן וגם חצני נערתני (נחמיה ה) : **מעמר**. אגודת השבלים כמו ושכחת עומר (דברים כג) :

תהילים פרק-קל

[ב] קשובות. ענין שמיעה : **[ד] תורא.** מלי מורא : **[ו] משומרים.** מלי שומר או הוא ענין תקוה והמתנה כמו ואביו שמר את הדבר (בראשית לז) :

תהילים פרק-קלא

[ב] שויתי. מלי שוה : **ודוממתי.** מלי דמיון : **כגמול.** ענינו תינוק הנעתק מקרוב משדי האם כמו ויגדל הילד ויגמל (שם כא) :

תהילים פרק-קלב

[ב] לאביר. ענין חוזק כמו ומשך אבירים בכחו (איוב כד) : **[ג] ערש.** מטה כמו ערשו ערש ברזל (דברים ג') : **יצועי.** מלי מצעות המטה כמו חללת יצועי (בראשׁי מט) : **[ד] לעפעפי.** הוא אישון העין : **תנומה.** היא שינה קלה : **[ז] להדום.** הוא שרפרף הכסא הנתון תחת רגלי האדם כשהוא יושב וכן הדום לרגליך (לעיל קי) : **[יג] אוה.** אויתיה. מלי תאוה וחשק כמו נפשו אותה ויעש (איוב כג) : **[יז] קרן.** המלה ההיא הושאל לממשלה והתחזקות ע״ש שבעלי הקרנים יתחזקו בהם בהלחמם עם מי : **ערכתי.** ענין סדור : **[יח] יציץ.** מלשון נצוצות וענינו הארה וזריחה וכן ונוצצים כעין נחושת קלל (יחזקאל א) : **נזרו.** כתרו כמו את הנזר (מ״ב יא) :

תהילים פרק-קלג

[א] נעים. ענין ערבות ומתיקות : **[ב] מדותיו.** מלבושיו כמו מדו בד (ויקרא ו) :

תהילים פרק-קלד

תהילים פרק-קלה

[ד] לסגולתו. ענין אוצר נחמד כמו וסגולת מלכים (קהלת ב) :
[ו] תהומות. עומק המים : **נשיאים.** עננים ע"ש שמנשאים עצמן למעלה
וכן נשיאים ורוח וגשם אין (משלי כה) : **[ט] בתוככי.** היו"ד יתירה והוא
כמו בתוכך וכאילו ידבר למצרים לנוכח : **[יא] לסיחון.** את סחון כמו
הרגו לאבנר (ש"א ג) : **[טו] עצבי.** כן תקרא הצורות גלולים כי מעצבת
לב עובדיה קורא אליה ואינו נענה : **[יז] יאזינו.** ענין שמיעה והוא מלשון
אוזן :

תהילים פרק-קלו

[ו] לרוקע. ענין שטיחה ופרישה כמו וצורף בזהב ירקענו (ישעיה מ) :
[יג] לגוזר. ענין כריתה וחתוך כמו וזרו את הילד (מ"א ג') : **[טו] ונער.**
ענין תנועה חזקה כמו חצני נערתי (נחמיה ה) : **וחילו.** מלי חיל וצבא :
[כד] ויפרקנו. הוא תרגום של ישועה וכן פורק אין מידם (איכה ה) :

תהילים פרק-קלז

[ב] ערבים. שם אילן סרק הגדל אצל הנחלים כמו וערבי נחל (ויקרא כג)
: **תלינו.** מלשון תליה : **[ג] שובינו.** מלי שבי : **ותוללנו.** מלי הוללות ולעג
וכן מהוללי בי נשבעו (לעיל ק"ב) : **[ו] על ראש.** כמו בראש וכן עמדתם
על חרבכם (יחזקאל ל"ג) ומשפטו בחרבכם : **[ז] ערו.** ענין חורבן
והשחתה כמו ערות יסוד (חבקוק ג') : **[ח] בת בבל.** עדת בבל : **השדודה.**
מלשון שדידה וגזל : **שגמלת.** לפעמים יאמר לשון גמול על תחלת עשיית
הרעה וכן ואם גומלים אתם עלי (יואל ד') : **[ט] ונפץ.** ענין השבירה עם
הרצוף והפזור כמו ונפוץ הכדים (שופטים ז'). עולליך. בניך הקטנים כמו
עוללים ויונקים (לעיל ח') :

תהילים פרק-קלח

[ג] תרהיבני. ענין התחזקות כמו ורהבם עמל ואון (לעיל צ) : **[ו]** יידע. ייסר כמו ויודע בהם את אנשי סוכות (שופטים ח) : **[ח]** יגמור. מלשון גמר והשלמה : **בעדי**. עלי : **תרף**. מלי רפיון :

תהילים פרק-קלט

[ב] בנתה. מלשון בינה : **לרעי**. ענין מחשבה כמו וברעיון לבו (קהלת ב) : **[ג]** ארחי. דרכי : **ורבעי**. ענין רביצה והוא השכיבה לנוח כמו ותרבץ תחת בלעם (במדבר כג) תרגומו ורבעת וקרוב לו לא תרביע כלאים (ויקרא י"ט) : **זרית**. ענין סבוב והוא מלשון זר זהב (שמות כ"ה) : **הסכנתה**. ענין ההרגל כמו ההסכן הסכנתי (במדבר כג) : **[ד]** מלה. ענין דבור : **[ה]** צרתני. מלשון מצור וסבוב : **ותשת**. ענין שימה : **[ו]** פליאה. מכוסה כמו והוא פלאי (שופטים יג) : **נשגבה**. חזקה : **אוכל**. מלי יכולת : **[ז]** אנה. להיכן : **מרוחך**. ענין כעס כמו אל תבהל ברוחך (קהלת ז) : **[ח]** אסק. אעלה כמו והוסק דניאל מן גובא (דניאל ז) : **ואציעה**. מלשון מצע ומשכב. הנך. הנה אתה : **[י]** תנחני. ענין הנהגה : **[יא]** ישופני. ענין חשך כמו על הרי נשף (ירמיה יג) : **בעדני**. נגדי : **[יג]** קנית. יש קנין שאין שם מכירה כמו קונה שמים (בראשית יד) : **כליותי**. הם היועצות לאדם : **תסכני**. מלי סכך וכסוי : **[יד]** נפליתי. מלי פלא ודבר מכוסה : **[טו]** לא נכחד. לא נעלם כמו לא נכחד מאדוני (שם מז) : **עצמי**. ענין עצמות הדבר ותכונתו כמו הגישו עצמותיכם (ישעיה מא) : **עשיתי**. מלי עשיה. רוקמתי. דימה יצירת הולד בבשר וגידים למעשה הרקמה שנעשה על פנים רבים ומהלכים מסתבכים : **[טז]** גלמי. ענין דבר שלא נגמרה מלאכתו ובדרז"ל גולמי כלי עץ (חולץ כה) : **[יז]** יקרו. מלי יקר וחשוב : **רעיד**. מלי רעיון ומחשבה : **עצמו**. ענין רבוי כמו עצמו לי אלמנותיו (ירמיה טו) : **[יט]** אם תקטול. אשר תהרוג : **[כ]** יומרוך. ענין רוממות וכן את ה' האמרת (דברים כו) ובא היו"ד במקום אל"ף וכן ובכבודם תתיימרו (ישעיה סא) : **למזמה**. ענין דבר תועבה ומעשה רעה וכן זמה היא (ויקרא כ') : **נשוא**. ענין הרמה : **עריך**. שונאיך כמו ויהי ערך (ש"א כ"א) : **[כג]** בחנני. ענין חקירה הוא כצורף הבוחן כסף לחקור הטובה היא : **שרעפי**. ענין מחשבה כמו ברוב שרעפי בקרבי (לעיל צד) : **[כד]** ונחני. נהגני : **בדרך עולם**. המיתה נקרא כן כמו הנה אנכי הולך בדרך כל הארץ (מ"א ב) וכמו כי הולך האדם אל בית עולמו (קהלת יא) :

תהילים פרק-קמ

[ב] חלצני. ענין הוצאה ושליפה : **[ג]** יגורו. ענין אסיפה כמו יגורוהו בחרמו (חבקוק א) : **[ד]** שננו. חדדו : חמת. ארס כמו חמת זוחלי עפר (דברים ל"ב) : **עכשוב**. הוא מין פתן ונחש : **[ה]** פעמי. רגלי על שם שצועדים בהם כמו פעמי דלים (ישעיה כו) : **[ו]** וחבלים. מיתרי הפח : **ליד**. למקום : **מעגל**. שביל ומסלה כמו ינחני במעגלי צדק (לעיל כג) : **[ח]** סכותה. מלשון סכך וכסוי : **נשק**. בכלי נשק ועניינו בכלי זיין : **[ט]** מאויי. מלשון תאוה וחשק : **זממו**. מחשבתו כמו כאשר זמם (דברים יח) : **תפק**. ענין ההוצאה כמו ויפק רצון מה' (משלי ט') : **[יא]** ימוטו. מלשון נטיה : **במהמורות**. כמו ובמהמורות ועניינו שוחות עמוקות ובדרז"ל בראשונה היו קוברין אותה במהמורות וכו' (ירושלמי מ ק פ"ג) : **[יד]** את פניך. לפניך :

תהילים פרק-קמא

[א] חושה. ענין מהירות כמו לעזרתי חושה (לעיל כב) : **[ב]** מנחת ערב. מענין תשורה : **[ג]** דל. ענין הרמה כמו דלו עיני למרום (ישעיה לח) : **[ד]** להתעולל עלילות. ענין פועל ומעללים כמו אשר עולל לי (איכה א) : **אישים**. אנשים : **אלחם**. מלי לחם ועניינו מאכל כי כל דבר מאכל נקרא בשם לחם : **במנעמיהם**. מלשון נעימות וענינו מתוק וערב : **[ה]** יהלמני. ענין הכאה המשברת כמו והלמה סיסרא (שופטים ה) : **יני**. ענין הסרה ומניעה כמו כי הניא אביה (במדבר ל) : **[ו]** נשמטו. ענין החזרה ממקומו כמו שמטו הבקר (ש"ב ו) : **שופטיהם**. הם שרי שאול ששפטו עליו המיתה כי חשבוהו למורד במלכות : **[ז]** פולח ובוקע. הם אחת בשמות נרדפים כמו יפלח כליותי (איוב טז) וכן דרך המקרא לכפול בשמות נרדפים כמו אדמת עפר (דניאל יב) : **[ח]** תער. ענין שפיכה והרקה כמו ותער כדה (בראשית כד) : **[י]** במכמוריו. ענינו פח ורשת כמו ויאספהו במכמרתו (חבקוק א) :

תהילים פרק-קמב

[ג] שיחי. ענין ספור התלאות : **[ד]** בהתעטף. כשהאדם בצרה הוא מעונה וכפוף וכאילו מעוטף קצת הגוף בקצתו ורוחו בקרבו גם היא כאילו מתעטף : **נתיבתי**. ענין שביל ומסילה : **[ה]** הבט ימין. כמו הבט ימין ושמאל כי מהאחד יובן האחר ואחז דרך קצרה : **[ז]** אמצו. חזקו : **[ח]** יכתירו. מלשון כתר :

תהילים פרק-קמג

[ג] דכא. ענין שבר וכתיתה : **חיתי**. היא הנפש כמ"ש ויהי האדם לנפש חיה (ברא' ב) : **[ד]** ישתומם. ענין תמהון ומושתק כמו ואשב וגו' משמים בתוכם (יחזקאל ג') : **[ה]** הגיתי. ענין מחשבה כמו והגיון לבי (לעיל יט) : **אשוחח**. מלשון שיחה ודבור : **[ו]** עיפה. לפי שהעיף הוא צמא למים לזה אמר לשון עיפה בדרך שאלה על הארץ הצמאה שלא ירד בה המטר : **[ז]** רוחך. ענין רצון כמו הנני נותן בו רוח (ישעיה לז) : **[ח]** תצמית. תכרית כמו וברעתם יצמיתם (לעיל נד) :

תהילים פרק-קמד

[א] צורי. מל' צור סלע ר"ל חזקי : **לקרב**. ענין מלחמ' כמו קרבות יחפצו (לעיל סח) : **[ב]** ומצודתי. עניינו מבצר חזק : **הרוודד**. ענין שטיחה ורקיעה כי וירקעו את פחי הזהב (שמות לט) ת"א ורדידו וכן לרד לפניו גוים (ישעיה מה) : **[ג]** ותדעהו. הוא ענין חיבה כמו ידעתיד בשם (שמות לג) כי המחבב למי הוא יודעו ומכירו : **[ד]** דמה. מל' דמיון : **[ו]** ברוק ברק. ר"ל שלח את הברק : **ותפיצם**. ענין פזור : **ותהמם**. מלשון מהומה : **[ז]** פצני. ענין פתיחה כמו פציתי פי (שופטים יב) ור"ל פתח אותי מן המאסר והסכנה : **[ח]** מחוטבות. ענין כריתה וחתוך כמו מחוטב עציך (דברים כט) : **תבנית**. דמות : **[יג]** מזוינו. מל' זווית : **מפיקים**. מוציאים כמו ויפק רצון (משלי ח') : **מזן**. מלשון הזנה ומזון. (יד) אלופינו. הם השוורים וכן שגר אלפיך (דברים ז) : **מסבלים**. ענין טעינת משא כמו נושא סבל (מ"א ה) : **פרץ**. מלשון פרצה : **צוחה**. ענין הצעקה על הצרה וכן וצוחת ירושלים עלתה (ירמיה יד) : **[טו]** אשרי. ענין שבח כמו אשרי האיש (לעיל א) :

תהילים פרק-קמה

[ה] אשיחה. מלשון שיחה ודבור : **[ו]** ועזוז. מלשון עוז וחוזק :
[ז] יביעו. ידברו כמו יום ליום יביע אומר (לעיל יט) : **[יד]** וזוקף. ענין
הרמה : **הכפופים**. ענין השחיה למטה וכן ה' זוקף כפופים (לקמן קמו) :
[טו] ישברו. ענין תקוה כמו כולם אליך ישברון (לעיל קד) : **[יט]** שועתם.
צעקתם :

תהילים פרק-קמו

[ד] עשתנותיו. מחשבותיו כמו יתעשת האלהים לנו (יונה א) : **[ה]** שברו.
תקותו : **[ז]** לעשוקים. לנגזלים : **[ח]** פוקח. ענין פתיחה כמו לפקוח
עיניים עורות (ישעיה מב) : **[ט]** יעודד. ענין רוממות וחוזק כמו ואנחנו
קמנו ונתעודד (לעיל כ). יעות. מלשון עיוות ועקום :

תהילים פרק-קמז

[א] נאווה. מלשון נאה ויפה כמו לישרים נאווה תהלה (לעיל לג) :
[ב] יכנס. מלשון הכנסה ואסיפה וכן והמסכה צרה כהתכנס (ישעיה נח)
: **[ג]** ומחבש. ענין קשירת המטלית על המכה כמו ולנשברת תחבש
(יחזקאל ל"ד) : **[ד]** מונה. מלשון מנין : **[ו]** מעודד. ענין רוממות וחוזק
: **עדי ארץ**. עד ארץ : **[ז]** ענו. ענין הרמת קול כמו וענו הלויים וגוי קול רם
(דברים כז) : **[ח]** בעבים. בעננים : **חציר**. דשא ועשב : **[י]** בשוקי. שוק
הרגל : **[יא]** המיחלים. המקוים : **[יג]** בריחי. כעין מטה ישימו אותו
ברוחב השער לסגרו : **[יד]** חלב. מיטב כמו ואכלו את חלב הארץ
(בראשית מה) : **[טו]** ירוץ. ענין מהירות ההליכה : **[טז]** כפור. כמו שלג
נופל הוא בשחר בימי הקור וכן וכפור שמים מי ילדו (איוב לח) :
[יז] קרחו. הוא הגליד הנקפה והנקרש על פני המים בימי הקור וכן מבטן
מי יצא הקרח (שם) : **כפתים**. ענין חתיכות כמו פתות אותה פתים (ויקרא
ב) : **קרתו**. מלשון קור וצנה : **[יח]** וימסם. מלשון המסה והמגה : **ישב**.
מלשון נשיבה והפחה כמו כי רוח ה' נשבה בו (ישעיה מ) : **יזלו**. מלשון
הזלה ונטיפה : **[כ]** בל. עניינו כמו לא :

תהילים פרק-קמח

[ו] לעד לעולם. כפל המלה בשמות נרדפים וכן אדמת עפר (דניאל יב) :
חק. עניינו כמו גזרה : **[ז]** תנינים. הן מין דגים גדולים שבים : **תהומות**.
עומק הים : **[ח]** וקיטור. הוא האד העולה מן הארץ דומה הוא לעשן :
[י] רמש. ענין הזזה ממקום למקום וכן שם רמש ואין מספר (לעיל קד)
: **[יא]** לאמים. עמים : **[יד]** קרן. השאילו המלה ההיא להתחזקות
וממשלה על כי בעלי הקרן יתחזקו בו בהלחמם עם מי :

תהילים פרק-קמט

[ב] בעושינו. בהמגדל ומרומם אותנו כמו הוא עשנו (לעיל ק) : **יגילו**.
ישמחו : **[ג]** במחול בתוף וכנור. שמות כלי נגון : **[ד]** יפאר. מלשון פאר
ויופי : **[ה]** יעלזו. ישמחו : **[ו]** בגרונם. בצוארם : **פיפיות**. חדוד החרב
נקרא פה כמו ולה שתי פיות (שופטים ג) : **[ז]** תוכחות. ענין משפט
יסורים כמו והוכח במכאוב (איוב לג) : **[ח]** לאסור. ענין קשירת המאסר
: **בזקים**. מין כבלים ושלשלאות כמו והוא אסור בזקים (ירמיה מ') :
בכבלי. כעין שלשלאות : **[ט]** הדר. ענין יופי :

תהילים פרק-קנ

[א] עזו. ענין חוזק : **[ד]** במנים ועוגב. שמות כלי נגון : **[ה]** בצלצלי
שמע. הם שני כלי נחושת ומקישים זה בזה ומשמיעי קול בהקשתן
וכמ"ש במצלתים נחושת להשמיע (דה"א כו) ובמשנה הקיש בן ארזא
בצלצל (תמיד פ"ז) : **בצלצלי תרועה**. הם החצוצרות המשמיעים הרעשת
קול תרועה כי צלצל הוא ענין הרעשת קול וכן לקול צללו שפתי (חבקוק
ג') שהיא הרעשה מועטת :